

tegi omamoodi kompromissi nende kahe emadepäeva vahel sellega, et avaldas Lydia Koidula "Ema süda" rootsi keeles juba mai alguses rootsi luuletaja Lotten Jürisoo tõlkes, kes on abielus eestlasega. Märgitud oli, et luuletuse originaal autor on Lydia Koidula, eesti luuletaja 1843 – 1886.

EPL

Reedel, 9. mail 1975

Pax sovieticum

Maiõhtul kapituleerus palju kritiseeritud Saigoni-rezhim põhjast tankidel sissetormava Hanoi-rezhimi ees, kes endale on võtnud etiketi "vabastajad". Kui Indo-Hiina sõda tüüpoolest alguses oli vabadussõda prantsuse koloniaalvõimu vastu, siis tegelikult on see juba aastakümneid tegelikkuses olnud mäss kehtiva demokraatliku kapitalistliku süsteemi vastu, seega puhtakujuline kodusõda.

Kehtival rezhimil oli pikalevenivas sõjas palju lüüdvõitu, sest võimutähtsused presidendid omasid diktaatorliku võimu, ent vabadustest säilisid siiski sõna- ja mõttevabadus ning liikumisvabadus – asjaolu, mis võimaldasid lääne ajakirjanikel kuni viimse minutini informatsiooni vahendada, ka seda, mis oli negatiivne rezhimile.

Naaberriigis Kambodžas kadus see võimalus kapitalistidele hetkel ja ei ole põhjust arvata, et asi läheb teistil Lõuna-Vietnamis, milline satub nüüd n.n. bambuse-eesriide taha.

Algab n.n. PAX SOVIETICUM, rahu nõukogude mustrile järele. See tähendab aga uut diktatuuri, mis kohalike rahvale palju efektiivsemalt "peale istub" kui kunagi eelmise rezhimi kritiseeritud presidendid.

Uus rezhim tuleb sõjalise triumfaatorina, enam ei ole mingit "kolme jõu kompromissi", millest Pariisi lepingu sõlmimisel kõneldi (FNL, erapooletud, Saigoni-rezhim). Seda kriipsutas alla pealinnakohe ümberistamine Põhja- ja Kõrge kommunistliku "pühaku" Ho Chi-Minhi nimeliseks. Nixoni "ausast rahust" Pariisis, mis võimaldas USA-vägede väljaviimise, on saanud ajaloo perspektiivis siiski "nõukogude rahu" ja maailmarilgi USA esimene pilnik kaotus. Kaotus, mis ilmselt rahutuks teeb välisminister Kissingeri, kes oli selgekuulijalt sunnitud hoiatama, et "uute konfliktide õhutamise tähendab käimasoleva ida-lääne sobimuspoliitika lõppu".

USA arvustab, et kommunistlik pool, õhutatuna USA kongressi kapitalistiloonist olukorra ees, on valmis tekitama uusi "vabastamislükke" kas siis Indo-Hiina ülejäänud maades või koguni mujal maailmas – esimeses osas on teatavasti liikumised juba varem formeeritud. USA-le sai nüüd selgeks, et Nixoni "defente" ei takista kommunistlikku poolt tegutsemast maailmavalutamise suunas. Ford kõneles ümberorienteerumise, kuid ei märkinud, milles see seisneb.

Näib, et Moskva selle välja-vaate ees on pisut rahutu ja oli silmatorkav, et 1. mail Moskvast ei puhutud võidufanfane nagu see toimus Stockholmis ja ajakirjandus vältis USA-d nimepidi sõimamast. Kuigi on selge, et esmaselt pidanuks just Moskva hõiskama kui kogu selle hiiglasliku "arenguabi" andja, mis tuhandete tankide, rakettide, suurtükide j.m. sõjaväerustuse näol suutis vastaspooll, omaenda inimmaterjali rakendada USA taganema, kuigi pool miljonit meest oli väljas. Kommunistlik maa võis sisse-mise kriitika abistada lõpmatuseni, kapitalistliku maa maksumaksjad väsisid aga ära.

Moskvaga jagab võitu tegelikult tema ideoloogiline surmavaenlane Peking, kes oli Hanoi-rezhimi teiseks suureks toetajaks. Kui nüüd siin Rootsi mõtteid on avaldatud, et nüüd on Vietnamist "suurriigid väljas", siis tegelikult on seal praegu kohapeal kaks üksteisele vaenulist kommunistlikku kolossi. Ei ole kahtlust, et nii üks kui teine püüab juhtima hakata nii Hanoi kui uut Saigoni-rezhimi, millise programmi on peatselt ühinda Hanoi. Pekingit soodustab siin ühine piir, ei ole aga võimalust, et Peking laseb Moskvat "vabastamist" Indo-Hiinas jätkata oma tankidega teadmises, et lõppude lõpuks mõtlevad ka Hanoi kommunistid aasialiskult. Ja nendel on juba käes küllaldane sõjaline tugevus "operatsioon Indo-Hiina" lõpetamiseks.

Niisama ekslikud kui olid pealkirjad Pariisi lepingu sõlmimisel "rahust Indo-Hiinas", niisama ekslikud on samalaadised rubriigid ka praegu. Pariis puhul sai Kissinger rahuaühinnaks, kuid alles praegu on Nobeli austust valmis vastu võtma tema "rahupartner" Le Duc-Tho, kes jäi ära ootama "tõelist rahu" teadmises, et rahu lepinguga veel ei tule. Talle on rahu alles praegune pax sovieticum, kui asi puudutab ainult Vietnamit alasid. Uues olukorras on Kissingeri Nobeli auhind muutunud mingi lohusuuhinnaks – alivedamise puhul.

Siin Rootsis valitses võidumeelu 1. mail. Mitte ainult ebademokraatlikul kommunistlikul, vaid ka demokraatlikul sotsialistlikul poolel, kuigi sotsiaaldemokraatide esmane kõneleja, peaminister Palme, enam nii kindel ei saanud olla, et Vietnamis nüüd tuleb demokraatia ja rahva vabadus selles mõttes, mis rootslastele on nii loomulik. Üks suuraja-lehti lohtas end sellega, et aasialastele sobib kommunistlik diktatuur ja ameerikalaste viga seisnud selles, et nad seda ei mõistnud juba alguses. Kuidas võivad "jämlikheti" prohvetid jagada euroopaolised rohkem demokraatiat vajavaks kui aasialased?

Peaminister Palme mõistis hiljuti hukka Tšehhi kommunistlikud "diktatuuri-elajad". Kas sellised "elajad" soovivad paremini kaugelele küllalt vana kultuuriga Aasia rahvastele? Või teistele Ida-Euroopa rahvastele. Kahtlemata oli loosung "Bort med alla diktaturers kreatur" mairongkäigu balti grupis olukorda kõige selgemin valgustav. Ka Eestis, Lätis ja Leedus "diktatuuri elajad" ülearused.

Rootsi on neid, kes on Vietnamis sõjaga omale kujundanud "vabastamislükke" FNL-gruppide näol. Organisaatsioon, milline vaevalt liikveerub koos Saigoni langemisega. Kommunistlikud riigid on relvadega teinud võimalikuks sovjetiseeritud rahu, nüüd peab kapitalistlik ja demokraatlik maailm näitama humaanust ja ehitama üles lammutatu. Hanoi ei ole veel aeg saanud armeede kogu saatmiseks ja ka need vajavad toitu. Siin on FNL-liikumisel uus ülesanne.

Rootsis ruttas esimesena

Sotsiaaldemokraatide rongkäigus esindasid kommunistide ohvreid Eestit ja Lätit m.h. need kaks last plakatiga "Vabadust Eestile!" (Foto Andreas Loor)

Rootsi mai Vietnamis sündmuste tähe all

Stockholmis marssisid 1. mai puhul eraldi viis demonstrantide rongkäiku, neist neli puhtakommunistlikud, üks sotsiaaldemokraatide oma. Neli kommunistlikku rongkäiku kriipsutasid alla külvõrd lõhestunud on vasa-käärmusel, kuigi kõigi ühiseks teemaks oli "võit" Vietnamis ja mitmel pool kaasas olid ka Vietnam kommunistide esindajad. Märkimist vääris, et n.n. FNL-grupid marssisid mitte rootsi ametliku kommunistliku partei VPK-ga, vaid koos maoistliku Clarté ja SKP-ga (end. KFML).

Suurim rongkäik oli sotsiaaldemokraatide, kelle masskogunemise sihiiks oli Norra Latini kooli hoov Norra Bantorgetil, kus samuti oli valdavaks välispoliitiliseks teemaks Vietnam ja esines kolm võitva kommunistliku poole esindajat.

Rongkäigus olid rahvuslispudega kaasas ka eesti ja läti sotsiaaldemokraatide grupid plakatitega, mis tuletasid meelde, et kommunistide poolt n.n. "vabastatud riigid" ja rahvad tegelikult ootavad vabastamist võrast ikkastaja koloniaalvõimust: "Frihet åt Estland", "Frihet för folket i Lettland", "Frihet för folket i Estland", "Bort med alla diktaturers kreatur". Meenutata

tud olid ka kõrge väljareisimise viisamaks N. Liidus, vajadus kultuuriliseks toetuseks vähemuste ühiskonnalt ja kultuuriliseks üheõigustuseks pärisrahvaga.

Eesti sotsiaaldemokraatide

eesotsas sammus Joh. Mihkelson, arvult tagasihoidlikus grupis oli kaasas ka emasad lastega. Üks grupp noori soovitas oma loosungis anda Brežnevile üheotsa pileti Kuu peale...

NORRKÖPINGI LAULUPÄEVA PEOLISTELE

Laulupäevade-päevade üheks stimuleerivaks osaks on kujunenud laulupeoliste ühised koosviibimised peale laulupäeva kontserdi, n.ä. "lõppidu". Need koosolemised ühistes peolaudades on suuresti kaasa aidanud ehtsa "laulupeo õhkkonna" loomisele, kus kontserdilt saadud elamused veel enam avarduvad mitmel poole laulupeole saanud sugulaste-tuttavate kohtumisel otse "silмага nähtavaks ja kõrvaga kuuldavaks" rahvusliku vaimu ja tunnetuse tiivustajaks, sest veel valitseb neil kokkutulekuil eesti keel ja eesti meel.

Ka Norrköpingi laulupäeva kontserdile 31. mail järgnev koosviibimine peolaudas koos tantsuga, töötab kujuneda varemate pidude eeskujul sama vaimu kandjaks ja süvendajaks.

Sarnast suurt eestlaste "ühispere" pidulauda seadmist aga ei ole võimalik korraldada ilma eelregistreerimata, sellepärast palub laulupäeva toimkond kõiki õhtusest peost osavõtta soovijaid varuda endale lauakaarti veel enne 15. mail laulupäeva büroost, kasutades telefoni 011/13 94 40. Büroo on avatud iga päev, ka pühapäevadel, kella 10.00–18.00. Lauakaart: õhtusöögiga Kr. 45:–, kohvilaudas Kr. 18:–.

Osavõtjad võivad moodustada laudkondi mitte üle 12 inimese. Küllalised, kellel ei ole laudkonda, sobitatakse korraldajate poolt vabadele kohtadele laudkondades, nii et, – ärge keegi jäägu eemale sellest mõnusest koosviibimisest sellepärast, et tal ei ole laudkonda. Kui olete koosviibimisest osavõtuks registreerunud – leiate ka eest tujuküllase ja meeldiva laudkonna.

Peopäeval ei ole absoluutselt võimalik vastu võtta koosviibimisest osavõtu soove, sellepärast pidage silmas registreerimistähtaegava 15. maid.

Laulupäeva Toimkond

tunnustama uut rezhimi Ho Chi-Minhi-linnas samal ajal kui viimased paugud käisid. Samuti kui rutati tunnustama Eestit, Lätit ja Leedu sovjetiseerimist koos. Hitleri-rezhimiga. Väike riik peab hoolitsema vahekorradest eest. Molemat juhu vahekorradest eest naabrija sündmuste taga.

KLA

Etendus on lõppenud, Eesti Kultuuri Koondiva esimees Leonid Laid tänab lavastajat-dramatiseerijat Lensi Rõmmerit (paremal), vasakult Artur Sikk, Väino Kõnga (varjatud), Elo Rahn ja Ago Pärtel. (Foto Trummer).

Raamatuaasta teater:

Seeba kuninganna

Eesti Kultuuri Koondiva ja Stockholm Eesti Teatri ühisel korraldusel toimus laupäeval, 26. aprillil Seala teatris eestikeelne teatritendendus. Seala teater asub küll Stockholmis Eesti Väike kooli ruumides, kuid on välja üritatud ühele rootsi teatritrupile.

Esitati Lensi Rõmmeri dramatiseeringu "Seeba kuninganna" August Galliti romaani "Toomas Nipernaadi" võetud teatel. Etendus anti Eesti Raamatuaasta ürituste raames ja sellega märgiti ühtlasi romaani autori surma 15. dat aastapäeva. Aratab tähelepanu, et Eesti Kultuuri Koondiva kasutab kavalehel Eesti Raamatuaasta märgil aastast, millega me 1935. aastal kodumaal pühitsesime Eesti Raamatu 400-aastast juubelit. Hilisemad avastused on aga võimaldanud eestikeelse trükitud raamatu sünni kümne aasta võrra ajas kaugemale lükata aastale 1535. Okupeeritud kodumaal pühitsetakse seega tänava eesti raamatu 400. dat sünniaastat. Kuna vabas maailmas asuvad eesti teadlased teadusolevate ei ole opaneeritud eestikeelse trükitud raamatu uue sünniaasta vastu, ka ei peaks meilgi olema avalikkudel esinemistel kasutama aastaraaru 1535?

Enne etenduse algust andis kirjandusloolane Arvo Mägi meile huvitava ja siintheeda ülevaate August Galliti loomingust. Täbavate näidetega autori loomingust iseloomustas ta August Galliti loojaliskuse suveräänsust omapära, ta kirjandusliku stiili sõnakoost ja ideoloogilist palet. Ettekannet kuulati pingis tähelepanuga ja apodeeritelt elavalt.

August Galliti romaani "Toomas Nipernaadi" koosneb teatavasti seitsmest, eri meeleoluga novellist. Lensi Rõmmer on oma dramatiseeringu aluseks võtnud novellisarja epilooget "Seeba kuninganna", mis annab teatrilikustajale ainit mingi alimuse peategelase adasist saatusest. Toomas Nipernaadi populaarsust kujust oodatakse nagu enamast. Oma draamatilisemad, tulvil täis koomilisi siituasioone ja vallutavat jõugu seiklused elab Toomas Nipernaadi ühe eelmiste novellides. "Seeba kuninganna" on ainult kaks kandvat, huvipakkuvat osa - Nipernaadi ja Maret. Taustaks me-

lanhoolne sügis. Andres Särevi omaaegne dramatiseering (romaan "Toomas Nipernaadi" ilmus kodumaal 1928. aastal), hõlmas valitud episoodide kogu romaani ning tänu sellele andis teatrisaalis istujale terviklikku pildi "Toomas Nipernaadi" mitmealgelisest tegelaskonnast ja nende ettevõtmistest. Pagulusoludes meil puuduvad endamõistetavalt võimalused ja suutmisid sääraste suurejoonelis- te teatriloomade pakkumiseks.

Lensi Rõmmer oli oma dramatiseeringu joatunud kuude pilti (võibolla ma eksin piltide arvu, kavalehel ei ole piltide arvu märgitud), vaeahajaga pärast kolman- dat pilti. Esimene poolaeg oli ka- hjuks hoota ja tujuju. Tegelasest on siin Toomas Nipernaadi, keda kehastas Edmar Kuus, kõrtsnik (Artur Sikk), Jaanus Roog (Väino Kõnga), külapoiss (Lauri Nurmis- saar) ja peremees (Eerik Sergio). Arvo Mägi ettekandest jäi teatri- saalis istujale mällu Toomas Ni- pernaadi välimusest - ta pikkus, suur ja kõver nina, karglev kõn- nak, pikad käed, lohisevad ja kort- sus säärkud, must kaabu ja kannel. Laval sobisid sellele kirjeldu- sele must kaabu ja kannel. Esime- se poolaja tegelastele äratas tähe- lepanu Artur Sikk - tal oli keni silmapilke kõrtsniku episoodilises rollis. Häid eeldusi olea osa ku- jumandiselt osutas ka Väino Kõnga - jälme huviga ootama osa teos- taniist teisel poolajal. Peremehele ja külapoissile oli dramatiseerija annud nii vähe tegevust, et need tundusid peaaegu ebaolulistena tegevuse arengus.

Õige teatrimäng, hoo ja arengu sai "Seeba kuninganna" alles al- tes viiendast pildist, kui lavale il- mus Epp Lohki Maret osas. Epp Lohki paistis mõne aasta eest silma Inge osas August Mägi "Valgus sinu kätes" (dramatiseering Lensi Rõmmerilt). Maret osi kehastas- mine "Seeba kuninganna" tõstab ta meie näismängijate esirinda paguluses. Õnnitlame! Oma väl- jendusriikka mängulaadiga, suutmisega ossa sisse elada ja anda meeleolulisi finesse, tabas ta sobivat August Galliti fantaasia- joogu värvirikkust, ta romantilisi tundeisatsusi ja tungi välja pää- sedit argipäevaelu hallusest. Tä- helepanu äratas ka ta väline mask ja hoiak. Epp Lohki innustatud mäng nakatas ka Edmar Kuusi,

nende kahe kokkumäng pakkus nauditava elamuse. Meie tänu va- hendasid elavad kiiduväljused ka mängu sisse.

Peale Epp Lohki ja Eduard Kuusi tegid teisel poolajal "Seeba kuninganna" episoodilistes osa- des kaasa Ago Pärtel Maret osi Siimon Vaana, Elo Rahn kehastas Toomas Nipernaadi laulatatu- naist, peent daami ning esimesest poolajast tuntud Väino Kõnga Jaanus Roogi osas, kellega Maret lõpuks ka abielus. Inrid viib oma mehe endaga kaasa linna ja Ma- ret saab endale Nipernaadi kandi. Sümbolne toiming, millega lugu ka lõpeb.

Lavakujundus oli Roman Vähi asjatundlikes kätes. Ei kasutatud tavalist eesriist - piltide vahetus toimus vähendatud valguse abil ja lavastusust toodi kohale publiku silme ees. See oli erakordne napp, ainult mänguks hädavajalikuks esemed.

Tegelaste rüetuse eest hoolitses Leena Oun, kes käesoleval aastal Eesti Kultuuri Koondivalt sai töö- stipendiumi kostümeerimise alal õppimiseks. Oma laadi tõttu ei saanud "Seeba kuninganna" olla erilist leidlikkust ja stiilitunnet nõudvaks kostüümi-tükiks, eksa- mitöö sel alal peab Leena Oun esi- tama meile kunagi edaspidi. Se- niks jõudu õpingutele!

Meil on olnud ja on käimas kur- susi noorte näitlejate lavaoskuste täiendamiseks ja viimistlemiseks. Meil on stipendiaat kostümeerimiskunsti alal. Ainult näitlejate- lavastajate ettevalmistamise alal me pole aastate vältel midagi olu- list ette võtnud. Miks ei kasutata assistentide süsteemi, nagu seda- vatakse tulemusrikkalt praktises- ritakse paljudes suurtes teatrites (nii ligilidil kui kaugel), kus suurte kogemustega vanad lavastajad praktises- töös oma oskusi ja teadmisi edasi annavad noorema- tele jõudekude?

Enne kui lõpetada, tahaksin tä- nusõnu ütelda sellele anonümsle kandlemängijale, kelle lavatagune mäng meid rõõmustas ja sobiva meeleolu lõi.

"Seeba kuninganna" läks väl- jamüüdnud majale. Enne etenduse algust tervitas Eesti Kultuuri Koondiva esimees Leonid Laid August Galliti leske, kes Örebrost oli etendusele sõitnud, samuti ta Stockholmis elavat tütar ja ulatas

Kaadri-üksused?

T. Kint ja V. Raid ohvitseride ümber

Tõnis Kint on Eesti Päevalehele saatnud alljärgneva kirja selgitu- seks ohvitseride, Avdy Andreessoni sõjaväelise karjääri ja Oslo-valit- suse vaadete kohta isamaalikele kohustustele. Toimetust andis vas- maluse kapten Villem Raidile vas- tamiseks samas.

Tõnis Kint kirjutab:

Palun asjalikuks ühenduseks, Tele le. lehes Nr. 31, 23.4. 1975 il- munud Willem Raidi kirjutise pu- hul järgmist avaldada:

"Eesti ohvitserid ja eksilülend- dused" artiklist W. Raid ütleb: "... Kuid Eesti ohvitserikond on koo- litatud ja kasvatatud seigust ning täpsust nõudvaks, aga neid nõu- deid ei rahulda eksilülenduse sõ- jaminister oma sõjaväelase kar- jääri kirjeldamisel sugugi." Ni- metatud väljendus põhjeb täiesti arusaamatusel. Kolonel Avdy Andreessoni on oma teenistuskäigu kohta autentsed, ametlikult tees- tatud andmed esitanud ja nende hulgas pole ühtegi dokumenti, mida pole ka Saksa ja USA ameta- sused õigeks tunnustanud.

Avdy Andreessoni kirjutises "Eesti Päevalehes" nr. 27, 9.4. 75, on öeldud:

"Kolonel Willem Saarseni lahket nõusolekut minu teenistuskäigu kinnitamiseks ei ole mina vajanud ega kasutada saanud sellepärast, et Saksa ametasutused ei arvesta- nud nende teenditega - jättes need tähelepanemata." Kirjutise autor Willem Raid, "Eesti Päevalehes" nr. 31 on oma kirjutises kolonel Avdy Andreessoni poolt kirjeldatud kahte liiki teenistuskäigu teendite, kas tahtlikult või arusaamatuses ära seganud. Notarite ja kohtu poolt teostatud dokumendid on kõik Saksa asutuste poolt õigeks võetud.

Hrr Willem Raid'ile lahkes teadmises: Eesti vabariigi valit- sus eksilis hindas Eesti lojaliseid isamaalikke Eesti ohvitseri ja koondiva neist neli kaandri üksus- teks, kes on andnud tingimusteta eesti rahva õiguste taastajale seadmisel ja Eesti vabariigi taastamisvõitlusele. Need mehed on ennast salgavalt ohverdanud oma vaimset kui ka ainelist jõudu Eesti maa ja rahva vabadusvõit- lusele.

Eesti Vabariigi valitsus eksilis, ei lähe ei praegu ega ka tulevikus praegu mõnelpool Euroopas aset leidnud sõjaväelaste revolutsioo- nilisele liinile, mida nähtavasti taotleb kirjutise autor V. Raid, tõenäoliselt n.n. EOKR liikmena. Eesti vabariigi koostislooniiline valitsus eksilis täidab oma koku- stusi praeguses eesti rahva taas- vabastamisvõitluses demokraat- likul alusel, kutsudes kaasa töö- tama kõiki kaineid mõtlevaid is- maalikke eestlasi, vaatamata nende end, poliitilisele või kultu- sele kuuluvusele. See on võrastav nähe, et mõned end sõjaväelased sinises majanduslikus heaolus on unustanud oma isamaalikuid ko- husust ja tahavad esineda mõ- negustega koondiva nimele keela- jatenä, käskijatenä ja tunnusajata. See ei ole väärtline meile pal- jukannatanud rahva taotlustele.

TÕNIS KINT

Villem Raid vastab:

Eesti Päevalehe toimetust on härra Kinti kirja 23.4.75. mulle lä- bilugemiseks andnud. Seelet pais- tab, et härra Kint on A. Andreessoni kirjat midagi muud välja lugenud kui mina - nimelt et Saksa kohtud

jne. olevat õigeks tunnistanud A. Andreessoni poolt esitatud andmed tema teenistuskäigu kohta, kuna mina loen sõnastusest välja, et kohtud jne. on õigeks tunnistanud tema, Andreessoni, ülendamise dokumente. Autentsed dokumen- did kõnelevad ju ise eneste eest ja nende kohtuliku tõestamist pole vaja - väljaarvatud ehk mõne protsessi puhul. Eesti avalikkusele on need asjaolud tuttavad ju ainult A. Andreessoni kirja taustal.

Olen tänuilic härra Kintile informatsiooni eest, et Eesti vaba- riigi valitsus eksilis koondiva Eesti ohvitseri kaadri-üksusteks. See on Eesti suuri uudis, millest pole va- remalt midagi kuulda olnud. Sa- muti nende üksuste rakendamise kavadeest ja eesmärgidest. Milita- ristlikel üksustel on olemasolu põ- hjustuseks vaja militaarilike eesmärgi, milliseid Eesti vaba- riigi valitsusel eksilis tema la- tentes olekus usutavasti siiski ei ole. Niisiis - milleks?

Minu sõnavõttust ohvitseride ülenduste kohta eksilis välja lu- geda sõjaväelaste "revolutsiooni- list liini" on ka ka väga elava fan- taasia puhul küll päris võimata. Sama võimata, kui A. Andreessoni enesetuvustamis-kirjast tema sõ- javäelise karjääri dokumentat- siooni. Dokumenteeritud on ainult tema ülendamine koloneliks - ja sedagi seaduse vastaselt.

VILLEM RAID

Kohalik elu

ESKILSTUNA

ERF koosolek

ERF Eeskiltsuna osakonna pea- koosolek toimus laupäeval, 10. mail kell 16 Viru lipikonna ruumes, Kriehobu 133. Päävakorras koosoleku rakendamise, armuand- mise, eelarve, valimised, läbira- kimised, juhatus loodab kõikide liikmete osavõttu.

VESKIJÄRVE

Orienteerumiskursus II

Orienteerumiskursuse teine osa toimus 24-25 mail Vesikjärvel. Kogunemine on kell 11. Toidu eest hoolitses igaks ise. Kaasa võtta magamiskott, sobiv riietus maast- liku liikumiseks ja kompass.

Kursuse juhatajad Lemps ja Udo panevad eelmiseid kursuseid osa- võtjatele südamele, et osavõtt on tähtis. Muud jäävad ju teadmised puudulikeks.

Registreerida aegsasti Lembit Klemmerile: Atlasvägen 41, 131 00 Nacka, telefon 08/716 49 45.

VESKIJÄRVE

Talund

17-18 mail on kõik Vesikjärve sõbrad oodatud Vesikjärvele ke- vadiste talgutele. Tööd jätkub kõigile. Mõlemal päeval on saun kätud.

UPPSALA

Emadepäev

EELK Uppsala koguduse ema- depäeva jumalateenistus on püha- päeval, 11. mail s.a. kell 16 Mikaeli kirikus. Kõnalisõpetajana teenib õpetaja August Raidar Stockhol- mist. Orelli Enn Maripuu, Lauhu- lehed. Kohe pärast jumalateeni- stust kell 17.30 on Mikaeli kiriku koguduse uues majas (Pargis ki- riku külje all) koosviibimine koh- vilas koguduse liikmetele ja nende külalistele. Koosviibimisel esineb päevakohase kõnega õpetaja A. Raidar ja Jaan Lepp kõnele reismuhtetist Türgis ja näitab filmi. Koguduse juhatus ja õpetaja loodavad elavat osavõttu emade- päeva jumalateenistusest ja järg- nevast koguduseõhtust.

Ed. Reining

Roosevelt, Jalta ja Balti riigid uues USA-teoses

NEW YORK (VES) — Hommikul, pärast seda kui president F.D. Roosevelt oli Jalta konverentsil koju jõudnud, istus ta koos oma naisega Väike Maja teisel korrusel hommikueine lauas. Presidendi proual oli mehele palju küsimusi esitada, sest ta hvardi ohtu kaaluda, haarates nihaasti ära kui ka välispoliitilisi probleeme. Viimaks kaldus kõnetele Balti riikidele.

"Ma olen shokeeritud, et kolm väikest Balti riiki, Eesti, Läti ja Leedu jäeti ikkagi veel vene valdusse," ütles ta viimaks.

Presidendi käsi kühvitassiga peatus õhus. Ole tassi vaatas ta naisele ja küsis siis:

"Kui palju inimesi Ühendriikides oleks sinu arvates valmis alustama selleks sõda, et vabastada Eesti, Läti ja Leedu?"

"Minu arvates mitte väga palju," vastas pr. Roosevelt.

President noogutas.

"Ja kui ma oleksin nõudnud, et need maad antagu vabaks oleks ma pidanud ka kaaluma, kuidas seda nõudmist praktiliselt läbi viia. See oleks tähendanud sõda. Mõtle, et ameerika rahvas ei hooli nende maade vabastamisest nii palju, et selle pärast sõda alustada."

Too steen on võetud Jim Bishopi teosest "FDR-i viimane aasta". Detailiselt, paljude aastaid arhiivides hoitud saladokumentide vabal kirjeldata autor sin ka muu seas Jalta kurikuulsa konverentsi käiku, kuma see langes president Roosevelti viimasele eluaastale ning paljude arvates ta surma kilrendas. Nii palju ongi terves selles 633-leheküljelises teoses juttu Balti riikide. Alles presidendi koju jõudes kerkis see küsimus üles ja ka sin ainult omavahelises kõneluses naisega. Asjata oleks otsida Jalta konverentsi protokollidest kolme Balti riigi nime.

Konverentsi peaprobleemiks oli Poola saatus. Teine maailmasõda oli alanud Poola territooriumil. Poola pärast oli ka Inglismaa esimene hakanud. Poola eksil-valitsus asus Londonis. Poola vabatahtlik üksused sõdisid liitlastega koos teaterlikult vastu. Poola iseseisvuse taastamine oli Churchillile auküsimuseks. Roosevelt vaatas sellele puht poliitiliselt, vaatas sõjakult, ta arvestas hääletajate ja poolakate oli Ameerika valimistel ikka kallis kaalukaasa.

Kuid Stalinil oli juba valmis kommunistlik nukuvalitsus. Ta oli

otsustanud mitte loobuda Poola alast, mis talle oli langenud Molotov-Ribbentrop pakti kohaselt. Lublini nukuvalitsus oli nõus seda osa Venele loovutama. Jalta konverents pidi tegelikult vaid heaks kiitma seda, mida Hitler ja Stalin olid omavahel otsustanud. Konverentsi aktsepteeris ühena kiirelt tulevase Poola liidri, kuid valitsuse suhtes tekkis ränk arutlus ja kauplemis. Viimaks saavutati mingi ülemineku vormel, mis võimaldas koonduvalitsuse moodustamist. See oleks sisaldanud ka esindajaid eksilvalitsusest. Kuid Vene ei mõelnudki seda kehtestada. Juba enne kui Roosevelt ja Churchill olid koju jõudnud hakkas ta seda jõhkralt tegudega tühistama. Ja kui hiljem eksilvalitsuse liikmeid Moskvasse saabus, kadusid need müstilisel ära.

Kokkulepe oli saavutatud ka teiste vabastatavate riikide valitsuste suhtes. Ilma liitlaste omavahelise konsultatsioonita ei tohtunud ühegi valitunud maa rezhimil muuta. Kuid Roosevelti tagasisõidu ajal oli Võhinski juba Bukarestis ning nõudis üllatavalt, et ka seal kommunistlik nukuvalitsus ametisse pannakse.

Churchillil ja Rooseveltil telegrammide vahetus muutus üha sagedasemaks ja abastuslikumaks. Mõlemad olid nõud veendumust, et Jalta konverents oli vaid mingi küüniline narrimäng, mil polnud mingit tähtsust maailmapoliitiliste küsimuste lahendamisel, kuid mõlemad olid võimetus midagi ette võtma.

Nõrdu Roosevelti otsustas vaid otskohele lend-lease abistamiseks Venele lõpetada, kuigi ta oli Krimmis lubanud seda jätkata ta-

Kuldkell 28 aasta töö eest

UPPSALA (EPL) — Uppsale ülikooli valitsus annetas kuldkellale pr. Adelside Räälsale 28-aastase hooaja ja innuka arhiivitöö eest ülikooli jünnes.

Pr. Rääls on almus eestlane, kes sellist äärmärkimist on pälvinud ülikooli teenistuses. Pr. Rääls on oosa võtnud ka eestlaste seltskondlikust tegevusest organisatsioonides, m.h. lauldes laulukooris.

Prof. Sköld seab eestlasi eeskujuks rootsisoomlastele

Umeå ülikooli soomekeele professor Trygve Sköld, kes eestlaste sõbrana lugejale Eesti Püüvate veergudele varasemasti tutvut, on andnud intervjuu sisseandjate ajakirja soomekeelsele väljaandele "Viikkoviesti", kus ta m.s. väga meeldivalt kombel puudutab ka eestlasi Rootsis.

Trygve Sköld on sünnipäralt rootslane ja pärit Skåneist. Artiklist selgub, et ta sattus soome keele harrastajaks viimase sõja ajal, olles sõjaväkke kutsumata paigutatud Tornio jõeoru aladele; kus kuulis kohaliku rahvast omavahel kõnelevat soome keele kohaliku murret, kuigi muldu üldiselt oskasi rootsi keelt. Võoras keel hakkas huvitama noort sõjaväelast ja sõja järele hakkas ta õppima Uppsale ülikoolis soome-ugri keelt, eeskätt läbi keelt. Soomes viibis Sköld Helsingis stipendiaadina sin hil-

jem põhjamaade keelte professorina Oulus. Enne seda oli ta Lõunaliikloos soome-ugri keelte lektoriks, ooleks m.s. eksaminatoriks samal ajal Lõunali soome-ugri keelte alati doktorirunud Valev Uibopuule.

Intervjuus on pikemat juttu soomlaste olukorrast Rootsis ja sellele liituvast probleemidest, eriti keele ja haridusliku aladelt. Ta avaldab soovi, et soomlased kujuneksid kaksikeelseks Rootsis.

— On väitnuttu, et soomlased saavad oma koolid nii nagu eestlased, ütleb ta. — Praegu oskavad ju nooredki eestlased rääkida ja kirjutada eesti keelt. Eestlased ei ole rahuldunud ainult oma koolide nõrkusega, vaid nad on need ise hankinud!

Lõpuks Trygve Sköld avaldab soovi, et rootsisoomlased saaks samad eelised Rootsis, mis soome rootslastel on Soomes.

suks Vene sõjakoolitusele Jaapanile.

Too on nüüd kõik vaid ajalugu. Kõigist sellest lugeada on kuidagi raske, kuigi juba ammu olemasolev pidanud tõdemata, et rahvaste saatust otsustatakse jõe ja ei mitte õigluse alusel.

Jalta konverentsi kestel oli Roosevelt raskesti haige mees. Ta lähenud kaastöölised ja ta kaks isiklikku arsti olid teadlikud, et ta on surma ligil, kuid keegi ei julgenud sellest talle rääkida. Konverentsi koha valikul esitati liitlaste poolt Venele mitmeid sobivamaid paiku kaalumiseks, kuid ikka keeldus Stalin neid aktsepteerimast, põhjendades seda sellega, et tema arstid ei luba teda pikemat reisi ette võtta. Tegelikult oli ta tol korral veel robustne ja täiesti terve mees. Ent kui vene koristajanaised Roosevelti Krimmis nägid, hakkasid nad nutma nāhes kui haige ta oli.

Sellise haige mehe kätte oli üsaldatud tol korral maailma tulevik ja saatus. Teosest selgub, et Roosevelti peamiseks huviks terve selle konverentsi kestel oligi Vene kaastöö saavutamise loodava Ühendatud Rahvaste organisatsiooni loomine. Oma enda tuleviku nägi ta ka selle organisatsiooniga ühenduses. Ta soovis nimelt oma riigimehe karjääri lõpetada UN-i peasekretärina.

Jim Bishopi teos ei huvita meid kirjanduslikult. Bishop on dokumentaalsete teoste autor. Teda huvitavad üksikud pisiasjad ja nende loogiline seosus rohkem, kui kirjanduslik efekt. Fassineeritult otsib ta varjatud nüansse, ning pürib juhustest kaugemale. Varem on ta sama meetodi kasutanud teostes nagu "Päev, mil Lincoln mõrvati", "Päev, mil Kristus suri", ja "Päev, mil Kennedy tapeti".

Kuid kuskil ei ole ta selliselt detaili kokkukujunud, kui FDR-i viimaseid elupäevi kirjeldades. Enne raamatu kirjutamisele asumist intervjueris ta loendamatuid isikuid, alates presidendi perekonnaliikmetega ja kaastöölisega, ning lõpetades ta teenijatega, kaitsemeeskonnaga liitmetega, sohvritega ja raudteetöölisega. Samuti on ta tuhinud läbi arhiive, kus nüüd viimaks salajased dokumendid on uurijatele kättesaadavaks tehtud. Nii mahukat piskeldage kooritud teost on juba puht tehniliselt raske jälgida.

Eestlaste seiskohast lähtudes on siiski ülimalt huvitav, kuna see annab esmakordselt täpse ja ülevaatliku kirjelduse päevadest ja ülevaatluse meie viimase lootuse, muutes Atlandi deklaratsiooni tühjaks paberilpakkaks ja meie saatuses vaid piinliku vaikimisega möödudes.

Jim Bishopi mahuka teose lehtkülgedel kerkib siiski esile ka F.D. Roosevelt puht inimliku kujuna. Parimas meheas lastelhalvatus tõttu invaliidistunu, kes kunagi enam ei kõnninud oma jalul. Rastooli istuja, kes palja tahtjuga varal tõuseb ühe võimsama suurriigi juhiks. Mees, kes viie lapse isana armub oma naise sekretärisse ning loob sellega vahekorra, mis kestab kuni ta surmani.

Lucy Rutherfurd, ta armastatu, viibib aprillikuus a. 1944 Warm Springsis ja juures. Tema oli ka too, kellel puhkas presidendi plik viimast hetkel, kui 12. sama kuu päeval massiline aju verevalum tõlale surmas.

Kurb ja masendav teos suure inimese väiklusest ja eksimusest, mis mõjutas riikide ja rahvaste saatust.

EVALD MÄND

USA-s suri 15. aprillil Indrek Vürst, sünd. 19. detsembril 1913. Baltimore USA-s suri Ney Otille Leetsar, n-na Feiman.

President Roosevelt ja tema kaunis naine Eleonore, kelle sekretäri Franklin oma elu lõpul armus.

J. Silvet 80-aastane

Kauaaegne ingliskeele õpetaja ja viljakas sõnaraamatute autor dotsent Johannes Silvet (end. Schwalbe) pühitseb oma 80-aastast sünnipäeva 12. Mail Elvas.

Johannes Silvet

Juubilar on sündinud 1895. aastal Tartus. Ta lõpetas Tartu Õpetajate Seminari 1914. a., Õpetajate Instituuti keele- ja ajaloo osakonna 1919. ja lõpetas Tartu Ülikooli filoloogiateaduskonna inglise filoloogialal magistriraadiga 1925. a. Oppeaastade vahel ja keskel oli ta Kaarepere ministeeriumikooli saksa- ja hiljem Ukrainas, Hersonis venekeelse õpetaja. Ta käis korduvalt Inglismaal end praktikilise teadmistega inglise keele alal täiendamas. Ajavahemikus 1925–1941 oli Silvet tegev lektorina Tartu Rahvaulikoolis ja andis arand rühinghäälikus pidevalt ingliskeele tundide.

Isikukultuse perioodil ülikoolist vallandatuna ta oli mitu rasket aastat ilma kindla töökohata. Kui apoliitiline õpetlane, töölisperikonnast võrsunud varanduseta isik, pealeselle kehaliselt kõhnava võitu inimese, kellest Siberi metsatöödel suurt kasu polnud loota, ta jäi küditatavate minikerjast välja. Hiljem ta töökohast taastati ja 1966. a. oli ta taas Tartus dotsendiks.

Keeleõpetuse kõrval on meie juubilar palju tähelepanu pühendanud sõnaraamatute koostamisele. 1936. a. ta avaldas "Ingliskeele Põhisõnaraama". Teine trükk sellest sõnastikust ilmus aastal 1940. Suur "Ingliskeele sõnaraamat" (1905

lk) ilmus aastal 1939, selle täiendatud ja parandatud trükk kümme aastat hiljem, 1965 ilmus J. Silveti koostatud "Eesti-inglise" sõnaraamat (509 lk). Inglise keele õpetajate ja sellega tegelevate huvides on viimased nimetatud sõnaraamatud väljaspool kodumaad järeletrükitud. 1961. a. ilmunud "Võõrsõnade Leksikonis" on tema koostatud tähed K-Q. Silvet on kirjutanud kümmeid arvustusi ja retsensioone trükis ilmunud sõnaraamatute ja töketöete kohta. Ta ise on tõlkinud eestikeelde J. Galsworthy ja O. Goldsmithi klassikuid.

Johannes Silvetil on vaimnud uus ja oohjalikult ümbertöötatud suur "Ingliskeele" sõnaraamat, mille ladumisele minekul veel käesoleval aastal oodata võib. Korduvasti on see mahukas "ühemehe töö" tehniliselt põhjustel edasi lükatud. Soovime teatavalt kogu juubilarile head tervist ja töö indu uuteks saavutusteks!

Paul Schwalbe, Helsingis

Elsa Curman surnud

Stockholmis suri 23. aprillil Elsa Curman, n-na Broman, omasega rootsi riigiamlikvaari ja aktiivse eestlaste sõbra Sigurd Curmani lesk, kes jagas oma mehe sõprust ja eriti sõja lõpul oli aktiivne põgenike abistaja.

Koos mehega adopteerisid nad m.h. ka tütre eestlaste seast – leinajate hulgas on kasututud fil. kand. Aare Ruth Mäntner, n-na Puhk, kes on abielus fil. dr. krahv Magnus Mörneriga Stockholmis.

Leinateated

Tallinnas suri 7. märtsil graveerimiskunstnik Karl Tael, sünd. 18. märtsil 1894. K. Tael töötas Riigi Trükkikoja graveerijana, õppis hiljem edasi kunsti Austrias. Viimase ajal tegeles vaskloogiga.

Ridgewoodis New Jersey asuvalis USA-s suri 13. märtsil August Huik, sünd. 16. oktoobril 1883 Võrumaal.

Torontos suri 21. veebruaril Hilja Vaino, n-na Kaiv, sünd. 28. sept. 1899 Tartus.

Saksamaal suri 5. veebruaril Alfred Schönberg, sünd. 4. detsembril 1880.

Toronto EM mälestusraha

TORONTO (EPL) — Juba enam kui aastapäevad tagasi Toronto Eesti Maja aktsionäride peakoosolekul otsustatud juurdeehitus Eesti Majale algab, nagu see äsja sel diskussioonikoosolekul organisatsioonide esindajale selgus, eeloleval suvel, nimelt juunikuul. Terve rida eeltööd juurdeehituseks on tehtud ja selleks majandusliku lisakapitali kogumine uute osatähtede mitühtiga on juba kauemat aega käimas.

Kahjuks on aga vajalik kapitali kokkusaamine arenenud senijani üsna loolult. Elavnenis sellel alal loodetakse siis, kui ehitustööd käiku lähevad. Eriaktiooni on senini kogutud 35.000 dollarit, kusjuures neljakordse juurdeehituse kulud on ümarguselt 150.000 dollarit.

Äsja sel organisatsioonide esindajate ja teiste diskussioonitööl arutati elavalt mitmesuguseid võimalusi, kuidas kiiremas korras kapitali saaks suurendada. Ühe sellise võimaluse esitas Keskarhiivi juhataja K. Erne, nimelt väljaanda eriline mälestusraha, hinnaga 10–15 dollarit, kuna sellise mälestusraha levitamisega saavad käimasolevale aktsioonile kaas aidata ka need, kellel EM osatähe ostmise (50 dollarit) ülejääk. Mälestusraha levitamisega pole võimatu koguda vähemalt 10.000 lisakapitali.

Kõik eeltööd mälestusraha väljandamiseks on tehtud ning tõenäolikkult otsustatakse see juba lähemal ajal positiivselt, nii et hõbedatud ja kullatud mälestusrahad võiksid müügil tulla eelseisval võidupäial.

David Papp Oskarshamni

Stockholmi Riikliku Meremuuseumi eestiasest intendant David Papp on kutsutud Oskarshamni kommunu kultuurishefi kohale.

David Papp asub uuele teenistuskohale 1. juulil.

LOOSIEKSTRA PENNING- LOTTERIET ON KOLINUD VISBYSSSE

Peakontori uus aadress:
Norra Hansegatan 17,
Visby
postiaadressiga:
Penninglotteriet
Fack
621 01 Visby
Telefon: 0498/780 00

LOOSIDE MÜÜK

tavalises korras meie vahendajate juures kogu riigi ulatuses

Stockholmis on peale selle endiselt võimalik osta loose meie müügikohtades — Biblioteksgatan 2.

VÕITUDE LUNASTAMINE
toimub tavalises korras

SVENSKA PENNINGLOTTERIET AB

Osa Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis perest külastas AB Stockholms Plast-Industri äsja valminud moodsaid ja avaraid tööstusruume. Esirivas pildil keskel tööstuse omanik Edgar Pank ja tema vasakul

poolal abikaasa Helga Pank ja EÜR esimees Juho Jäätmä. EPL-foto TARMO SEPP)

Ettevõtjate ühing külas 25-aastaselt eesti firmal

Ligemale 40 eesti ettevõtjat külastasid möödunud nädalal tutvumas ühe Stockholmi piirkonna kõige moodsama ning alles valminud plasti-tööstusega. Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis korraldas nimelt külastärgu AB Stockholms Plast-Industri uutesse ja ajakohastesse ruumidesse Huddinges. Ettevõtte omanik Edgar Pank tutvustas kü-

lastele moodsaad seadiseid ja masinaparki, mida tänapäevane plastitööstus nõuab et olla konkurentsivõimeline ning majandatav.

AB Stockholms Plast-Industri kolis äsja uutesse ruumidesse, vaid mõnisaada meetrit eemal vanast asukohast. Kolimine teostus ka peaaegu samal päeval, kui ettevõtte võis oma 25-dat tegevusaastat tähistada. Uue ja avara krundi suurus on 3.400 ruutmeetrit, millele ehitatud ajakohane ja õhuline tööstushoone 1200 ruutmeetrilise pindalaga. Valminud hoone on vaid esimese samm edaspidi on kavatsus tööstushooneid väljaehitada veel 800 ruutmeetri võrra.

Seoses uusehitusega muretsati ka uus masinapark mis paremini sobib ettevõtte tegevusalale ning paremini võimaldab konjunktuuride võneteg ja kundedele erilise sobitamisega. Kuna plastiala areng on kiire, samuti sõltub rahvusvahelisest toormaterjalide saadavusest, tuleb tänapäeval masinad muretseda, mis igasuguseid töid suudavad teha mitmetest plasti toormaterjalidest. Sellised masinad on täisautomaatsed tööstusrobotid väga kompitsseeritud ning muidugi ka kallid. Edgar Pank'i tööstuses töötas senini neli täisautomaatselt plastipressi, mis tegevuses olid 16 tundi õppepäevas. Iga masin tootis läbilööks 38 000 eset päevas, olenedes muidugi eseme suurusest ning materjalist. Masinad sõidavad ning valvavad 12 töölisi vahekorras. Tööstustesse on senini tavaks, et inimene valvab kogu aeg masinate juures. AB Stockholms Plast-Industri uutes ruumides on aga julgema mõteldud. Väimispessitud ese heidetakse masinast automaatselt välja ning viiakse transportitööd pakkimisekohale. Töölised ei ole sel viisil vaja soojas ja ebameeldivas müra keskkonnas, ega kogu aeg tööpositsiooni muuta, vaid saad töötada ühel kohal jooksma lindi juures. Uues vabrikus on masin tööstis inimesele abiks ja kergenduseks, mitte nagu varem töölise tempo määraks ja "ülemuseks".

Käesoleva aasta jaanuaris täitis AB Stockholms Plast-Industri 25-est tegevusaasta Rootsi pinnal. Nagu paljud teisedgi ettevõtted, tuli

Edgar Pank'il alustada tühjade kätega ning oma nupukuse ja hilgiga ettevõtet edasi viia. Kulgi probleemid aastate jooksul on olnud palju, on ennastalgav töö vilja kandnud. Väike ettevõtte on 25 aasta jooksul arenenud suureks ja moodsaks tööstuseks, kus kasutusele võetud tuleviku tehnika. Tuleviku peale mõeldes on Edgar Pank ettevõtte juurde rakendanud ka oma kaks poega, kes koos teiste eesti inseneridega, Neeme Peetsi ja Kalju Jenseniiga uue tööstuse projekteerimisele.

AB Stockholms Plast-Industri tootet leidab igast maailma nurgast. Suurimad exportmaad on Šveits, Soome, Norra, Austria ja Belgia, kuid Rootsi müügiturg on kõige silski olulisem.

Seoses külastusega õnnitles Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis ja rida eesti ettevõtteid eravõimaliselt juubelil uute tööstushoonete valmimise puhul. Nagu EÜR esimees Juho Jäätmä märkis, on tööstis tore kogeda, et eesti ettevõtted on rootsi ettevõtjatele eeskujuks saanud, kuna eestlane kohleb avarama pilguga tuleviku nõudeid.

Külastusele järgnes Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis peakoosolek. Juhatuses valiti ühel häälel: esimees — Juho Jäätmä, abiesimees — Erastus Oiling, laekur Herbert Iir, sekretär — Woldemar Krüppelmann, juhatusel liikmeteks — Edgar Pank, Rein Uustal ja Rein Puusepp ning asemikeks — Peeter Kõli, Siim Saare ja Lembit Krüsa.

EÜR peakoosolekul arutati ka tulevast Ülemaailmseid Eesti

Päevi Baltimores 1976. Lend Läände retke osas on huvi kaasmaalaste poolt ülimalt elav. Eesti ettevõtjate ringkonnas on aga kaalutud ka kahe nädala pikkuse reisi võimalusi, kuna soovs selles osas on esitatud. Juhatusel tehti ettepanek asja uurida. Võibolla tulevad ettevõtjad välja oma reisiga nagu 1972 aasta suurokkutuleku puhul, sest neli on raske olla pikemaajal perioode eemal tööstusest ja tegevusest. (EPL/TS)

Oma maalapi suur roll

Päris uskumatult olulist osa etendavad okup. Eestis kolhoosnikesolevate kasutamiseks antud maalapid. Neli kasvatavad maapered lehma, lambaid, sigu, kodulinde jne., kirjutab Tartus ilmus "edasi" oma jaanuari alguse numbris. Leht märkib, et neli eramaalapidel peetakse kokku 145.623 veist. Sellest arvust moodustavad lüpsilehmad 74.599 (Tartu rajoonis sellest 9,8%). Sigade arv on 76.202. Lehti kirjutab sõnasõnalit edasi:

Külanõukogudele on antud põllumajandussaaduste kokkuvõttelesand. Nende täitmisele on oluline kaal terve rajooni ja vabariigi varumisülesannete täitmisel. Nii moodustab elanikest varutat pülm 23,9% ja liha 18,7% rajooni varumisülesannest. Elanikest koguvilla kokkuvõtte ülesannet langeb Tartu rajoonile 44%. Need arvud näitavad, kui võrd oluline on see töötlis. Ja oluline pole üksnes ülesannete täitmine, vaid ka uute reservide täitmine.

Nii sõnasõnalit partelle "Edasi" hinnang ja andmed olukorrast. Tõsiselt peab imestama, kui suure osatähtsuse omavad need maarahva põllumajanduses võrreldes kolhooside ja sovhooside mõisatega, tõendades araalgaatustlikku elujõulisust ja toodanguvõimet, mis ütleb kõik suurel. Mõtlejale inimesele tõendab see käegakatsutavalt Vene kommunismistliku süsteemi läbipõlemist.

Korterimaja Torontosse

TORONTO (EPL) — Torontos tutvustas Eesti Abistamiskomitee erinõukus eestlaste puhkekoduks muretsenud krundile planeeritud korterimaja plaane, kusjuures oli võimalik astuda ka majakooperatiiv liikmeks.

Tegemist on korteritega, kus peale eluruumi ja köögi on üks või kaks magamistuba. Hinnad on 84.000 kuni 148.000 kroonini korteril.

USA kaitse unaruses Relvamüük primaarne

WASHINGTON (ME) – Ameerika relvastatud jõudude löögivõime on nõrk, ütlevad sõjanduse spetsid Pentagonis kui ka Ameerika liialaste väejuhid, Miks? Sest Ameerika ajab äri relvade ja nii suures ulatuses ja hoos, et oma relvastatud jõud jäetakse varustamata parimate relvade ja relvad lähevad mujale, eriti liisrullile.

Kui esimene Ameerika välisminister Thomas Jefferson aastal 1793 kirjutas, et Ameerika kodanikud võivad valmistada relvi ja nendega kaubelda, siis Jeffersoni ametjärglane Henry Kissinger on relvade äritsemise viinud enolematu kõrgsusele. 1973/74 eelarve aastal relvade äri näitas 8,3 miljardilist seisu dollarites, kaks korda rohkem kui eelmisel majapidamise aastal.

Suurem osa relvi läks ja läheb Kesk-Ita, Oümaad on suured kaubatarvitajad Iraan ostis 3,8 miljardi dollari väärtuses relvi, Saudi-Arabia 588 miljoni dollari eest.

Kissingeri hiljavad ärteingid relvade ja ohustanud Ameerika enda relvastatud jõudude löögivõimet, nii kaebavad Pentagoni ohvitserid, kellel lasub vastutus Ameerika kaitse eest. Armeel ei ole küllaldaselt tanke, õhujõududel ei ole küllaldaselt lennukuid ja merejõududel küllaldaselt laevu. Kui Lähis-Idas peaksid puhkema uued võitlused, siis USA relvastatud jõud on sunnitud Iisraeli relvastuse täiendamiseks saama relvi oma puutumatat tagavaradest, ja osa Lääne-Saksamaa ladudest s.o. otse rinde löögivõimet tunduvalt nõrgendades. Seepärast Pentagoni tungiv nõue: sõjamineisteriumi eelarvet tuleb suurendada ettenähtud 84,8 miljardilt dollarilt vähemalt 105 miljardile. Pentagonist tuaakse järgmine näide: 1973. aastal oktoobrisõjast saadik on 553 tanki saadetud Iisraele, 495 tanki on lubatud teistele maadele, aastane tanki-toodang Ameerikas on ainult 628 tanki.

Kui USA relvastatud jõudude minimaalseks tankide arvaks peetakse 10 000 tanki, siis praegu on kasutamisel ainult 8226 tanki, millest 3 100 tanki ei "paku samaväärset konkurentsi võimaliku vastase masinatele "Viimane hin-

ang tuleb USA sõjainimestri abi Harold Browni suust.

Üheks mooduseks kuidas lõnka soomusvägedes parandada, on tankide ostmine saklastelt, eriti Leopard-2, mida peetakse momenta parimaks tankiks. Leopard-2 hinnaks on üks miljon dollarit. Sakslasi omakorda meelitatakse vahetuskaubandusele, et nad tankide eest ostaksid Ameerika lennukuid.

Ameerika õhujõudude tugevuseks on määratud 15 000 masinat, kasutamisel on aga ainult 10 000 masinat, pärast Vietnamis sõda on lahinglennukite tootmisloos alla läinud. Puudus on nii võitluslennukitest kui ka ülvõimsatest transportlennukitest C-54 Galaxy millede tehniliseks võimeks on 50 vommise koorma üleviimine 8.500 miili kaugusele. Galaxy on võimeline transportima õhuteel tanke ja suurtükke. Ameerika strateegias aga määravad õhutransport masinad suurt osa.

Varepealne poliitiline olukorra muutunud Portugalis on tunduvalt rakendanud USA õhutranspordi strateegiat, ses 1973 aasta sõjas Azoorid mängisid suurt osa vahemaandumise kohana. Kuidas Portugal valitsus edaspidi suhtub Ameerika baasidele Azooridel, on vabalt poliitiline küsimus. Küll on aga eelõusolek antud Moskva "kalalaevalde" Portugal sadamale kasutamiseks.

Ameerika merejõudude kasutuses on kuni 500 mitmesugust laeva. Ameerika enda merejõudude asutus Military Sealift Command hindab, et tolles arvus on 62 laeva, mida tuleb nimetada vanarauaks.

Kui aga hageda andmeid Iisraeli relvastatud jõudude kohta, siis leiame hinnangu, et Iisraeli kindralstaap vaatab palju julgemat tulevikku, sest oktoobrisõjas kaotatud 810 tanki ja 111 lennukit on asendatud moodsate masinatega ja nüüd olla Iisraeli relvastatud jõududel jälle 2400 tanki ja 525 moodsat võitluslennukit.

Niisugune olukord relvastatud jõudude rindel sunnib Ameerika juhtkonda olema äärmiselt tagasihoidlik ja "paendilik" Kremli konverentsidel ja võimalikkude uute piiride tõmbamisel.

E.L.g.

Kirikutelt 2 miljonit geriljale

Kirikute Maailmanõukogu otsustas anda umbes 2 miljonit rootsi krooni mitmesugustele geriljalikutele Aafrikas. Nii saavad African National Council (ANC) ja South African Peoples Organisation (SWAPO) kokku 800.000 krooni.

Kokku on määratud toetust 20-le vastupanuliikumisele. Mosambikil enam gerilja-toetust ei saadeta, kuna gerilja on juba pääsemas võimule Portugaliga abiga. Kirikute Maailmanõukogu kavatseb nüüd toetada eriti neid vastupanuliikumisi, mis tegutsevad Rhodeseis valge režiimi ja Lõuna-Aafrika valitsuse vastu.

Jaapan ei ole kindel USA-le

TOKIO – Jaapani välisministeerium teatas, et Jaapani valitsus ei ole rahul meetoditega, mida USA kasutas Lõuna-Vietnami ja Kambodža abistamisel. Jaapan leiab, et kõik USA poolt korraldatud abistamiskäigud nende riikide osas on ebaõnnestunud.

Jaapani välisminister Kiichi Miyazawa ütles, et ta kavatseb selle küsimuse üles tõsta Ühendriikide välisminister Henry Kissingeriga, kellega ta kohtub Washingtonis 10. aprillil.

Jaapani välisminister kavatseb Henry Kissingerilt küsida, kuidas USA kavatseb täita oma lubadust vajaduse korral Jaapani kaitseks

välja astumisel ja kas Ühendriigid nende kahe riigi vahel sõlmitud oma vahelist kaitselepingut endiselt kehtivaks peavad.

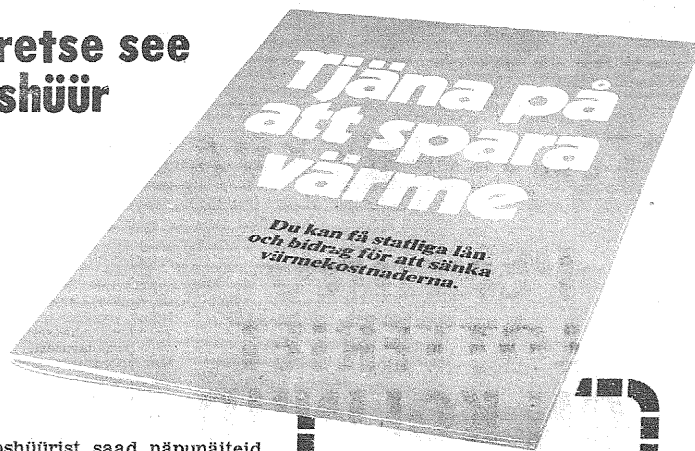
Kaitselepingusse kuulub klausel, mille põhjal Ühendriigid Jaapanit abistavad ja kaitsevad aatomisõja puhul.

Jaapani valitsuseltikmeist on aga mitmed kinnitanud, et Ühendriikide majanduslikud huvid Jaapanis on niivõrd suured, et välisministri kartused, nagu USA ei täidaks kaitselepingu kokkulepet Jaapaniga võimaliku sõjahädahoiu puhul, on alusetud.

Rootsi rahvas on juba saanud riigitoetusi ja laenusid
250 miljonit energiat säästvaiks menetlusiks.

Soovid vähendada soojuse maksumusi ja saada riigiabi

Muretse see broshüür

Broshüürist saad näpunäiteid kuidas soojusemaksumusi on võimalik vähendada poole võrra. Võid tegelikult säästa üsna palju, ilma et sa annaksid välja ainsatki ööri.

Ja kui sa tahad parandusi teha oma majas, võid saada riiklikku toetust näiteks kui sa teostad soojuseisolasiooni seinete, akende ja palgistiku juures, muretsed uue küttekolde või parandad ventilatsioonisüsteemi.

Täida kupong ja saada see ära juba täna, siis saad broshüüri postiteel!

Lõika välja, täida kupong ja pane see ümbrikku. Margista ja saada:

BOSTADSDEPARTEMENTET
BOX 2036, 103 11 STOCKHOLM 2

Nimi

Aadress

Postinr

Postiaadress

EPL 9/5

Information från Bostadsdepartementet

Stockholmi Eesti ühing plasti- tööstusi vaatamas

Stockholmi Eesti Ühingu kevadises tegevuskavas oli ette nähtud mõnede eesti tööstuste külastamine Suur-Stockholmi piirkonnas. See külastus toimus nüüd aprilli keskpaika, kusjuures tutvustati kahe eesti plastitööstusega – Stockholms Plast Industri AB (E. Pank) ja Atlantic Plast AB (A. Kull).

Mõlemad tööstused asuvad moodsates vabrikukoondetes Huddinges. Oma tööstuste tegevusest ja töökäigust andsid külastajatele kohapeal üksikasjalisi seletusi tööstuste peremehed E. Pank ja A. Kull, kes muide on ise ka SEU juhatuse liikmed.

Külastäigu lõpul olid mõlemad tööstuse omanikud korraldanud ühingu liikmetele kohvikus rikkaliku kohvilaua. Prouadele H. Pank ja S. Kull anti ühingu poolt 1000 ning SEU esimees N. Metslov tänas kohvilauas tööstuste omanikke huvitava vastuvõtu eest. Tä märkis, et eesti plastitööstus on silmnähtavalt kõige tugevamaks ja edukamaks tegevusharuks eestlaste majandusliku tegevuse alal Rootsis. Sellejuures on eestlastel mõneski osas olnud isegi rootslastele sel alal suureks abiks ja teerajajateks.

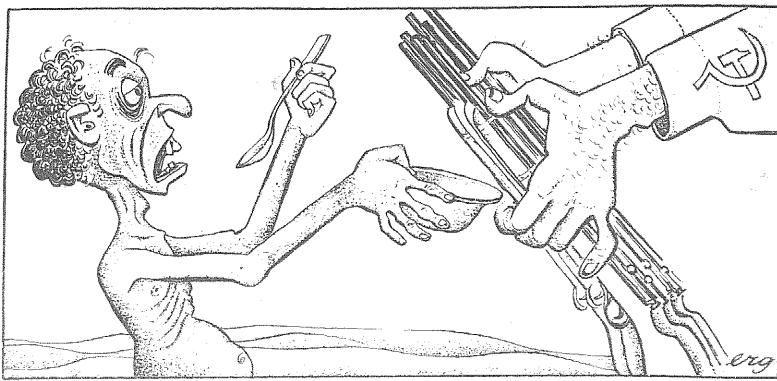
Nii tunnistab üks suuremaid rootsi plastitööstureid H. Hammargren raamatus, mis ilmub mõne aasta eest ja oma põneva sisu poolest äratas suurt tähelepanu, et ainult tänu ühele eestlasele asjatundjale õnnestus temal ja tema vennal oma tööstust käiku panna. Sellest kujunes hiljem ettevõtte, mida loetakse suuremate hulka Rootsis. Samas raamatus avaldatud intervjuus märgib Hammargren, et esimene masin plastitööstuse jaoks, mis Rootsis valmistatud, oli ehitatud eestlase poolt.

Külaskäik, millest võitis osa rohkemasti ühingu liikmeid, jättis osavõtjatesse suurepärased muljed eesti ettevõtlikkusest ja edasijõudmisest rasketes pagulustingimustes.

Torontos suri 29. märtsil Ilmarin Simulant, sünd. 15. septembril 1912.

Sydneya suri 6. veebr. loomaarsti Elmar Leis, sünd. 14. juun. 1911 Tallinnas.

Newcastles Austraalias suri 7. veebr. Emilie Ant. sünd. 20. det. 1894 Paldes.

Kõikjal, kus häda on suur, on N. Liit pakumas vennalikku abi. . .

Automatiseeritud tuleviku lahingud

WASHINGTON (VE) – Sellest on umbes viis aastat tagasi kui Ühendriikide sõjajõudude tolaeagne ülemjuhataja vietnamis kindral William C. Westmoreland pidas kõne, milles ta kuulajate ette maalis elava pildi automatiseeritud lahinguväljast. Kindral mainis, et tulevikusõjas töötavad kauged elektroonilised ajud, mis elektronarvutite abil juhiavad pommid ja raketid oma sihtkohtadesse. Nii palju kui võimalik, asendavad masinad ja keerulised aparaadid mehed ning sõda võtab hoopis teise ilme kui võrrelda seda praegusaegsete sõdadega. Milline on siis see automatiseeritud lahinguväli, mis kindral Westmoreland oma rohkearvulise kuulajaskonna ette maalis? Tegelikult hakati keerulisi elektroonilisi instrumente kasutama juba Vietnamis sõjas, mis kujunes Ühendriikide moodsale sõjalisel varustusele suureks katseväljaks.

Patareidega varustatud elektroonilised ajud, mis olid allahelidetud vaenlase linnide taha ning registreerisid kommunistide kolonnide ja veoautode liikumise ja vaenlase tagala kohal lendavad luurelennukid, mis olid varustatud elektronarvutitega, muutis lahinguvälja suureks tehniliseks laboratooriumiks, kus võitlustegevust juhtis keeruliste aparaatidega.

Parima iseloomustuse Vietnamis lahinguväljade kohta andis üks Ühendriikide ohvitser, kes mainis, et kogu Ho Chi Minh'i maantee on Ühendriikide aparaatide kontrolli all ning lennukid kasutavad saadud materjale oma pommitäppade teostamiseks.

Probleem seisib ainult selles, et kõik need aparaadid ei töötanud nii hästi ja tulemusrikkalt nagu seda kaaluleeriti. Sageli tuli ette suuri eksitusi ja vaatamata sellele, et ameeriklased investeerisid oma keerulistes aparaatidesse 3 miljardit dollarit, ei suutnud nad pihurdada kommunistide kolonni ja sõjaväe järelevoimist liikumist Ho Chi-minh'i maanteel.

Kogu süsteem monteeriti maha kui ameeriklased hakkasid Vietnamist lahkuma ja oma sõjavägesid välja vedama.

Kindral Westmoreland tunnistas, et Ühendriikide automatiseeritud lahinguväljal Vietnamis olid alles katsetelise faasis ning et selle süsteemi täielik väljaarendamine võtab veel aastaid.

Ühendriikide kaitseministeeriumi riigikaitsele uurimise ja inseneriteaduse osakonna direktor dr. Malcolm R. Currie mainis Kongressi vastavas komisjonis, et relvastuse alal on tulemas peaaegu täiesti uus ajastu. Tema hinnangu kohaselt toob uute aparaatide ja tehniliste vahendite tarvitusele võtmine konventsionaalses sõjas suuri muutusi.

Tema sõnu on kinnitanud ka teised moodsate relvade eksperdid, kes nendivad, et tulevikusõjas lendavad meeskonnata lennukid, kahurid on võimalised hävitama tankid, mis asuvad kümne miili kaugusel, raketid otsivad kaardult välja ise vajalikud eesmärgid ning uksteisole vaenulised satelliidid peavad vastastikku lahinguid kuu piirkonnas.

Currie kirjeldus vastab Westmorelandi automaatsel lahingu-

väljale, kuid tema kujutleb oma automatiseeritud sõda ette palju suuremas skaalas, globaalses ulatuses.

Alppool kirjeldame mõningaid uusi relvi, milledest mõned on juba tarvitamiskõlblikud, kuna teised on alles planeerimisel või katsetamisel ja viimistlemisel. Nii on Ühendriikide sõjaväes juba kasutamisel täpselt juhitavad pommid, mida katsetati edukalt juba Vietnamis lahinguväljadel, peamiselt sõdade ja suuremate objektide purustamiseks. Üks liik neist pommidest on varustatud ninasse paigutatud väikese teleskoopiaparaadiga ning kaamera annab edasi pildi lennukile kus pommi alla heideti.

Lennukit on seega võimalus panna suunda jälgida ning seda vajaduse korral märgi tabamiseks muuta.

Samuti on Ühendriikide armees juba kasutamisel Tow nimeline tankitõrje raketid, mida edukate tagajärgedega prooviti Vietnamis ja Kesk-Idas. Selle raketiga on võimalik vaenlase tanki täpselt tabada kahe kilomeetri kauguselt. Nii Ühendriikide kui ka teiste suurriikide arsenalid on vilmasel ajal varustatud õhutõrje raketidega, mis otsivad lennuki üles ja mootorite kuumusejalgade järele ning tabavad lennukit.

Eksperdid mainivad, et selliste täpselt märgi tabavate pommid ja raketite rakendamiseks tuleb täielikult muuta seniseid sõjamaasid, kuna praegused tankid ja lennukid ei suuda täita enam oma ülesandeid.

Arvatavaks, et ei ole enam mõtet ehitada 20 miljoni dollarilisi lennukid ja 1 miljoni dollarilisi tanke kui üksikuna sõdur võib 10.000 dollarit maksva raketiga need kallid masinad hävitada.

Meeskonnata lennukid ei ole veel täielikult välja arendatud, kuid ameeriklased katsetasid neid juba Vietnamis luurelendudeks ja vaenlase radarijaamad häirimiseks. Eksperdid mainivad, et need lennukid on suutelised täitma samu ülesandeid, mida teostasid omaaegsed kõrgelt lendavad Ühendriikide luurelennukid, milledest üks teatavasti tulistati alla N. Liidu kohal ning tekitas mõlema riigi vahel suuri diplomaatilisi seikeldusi.

Ühendriikide kaitseministeer-

iumi tellimistel viimistletakse praegu väiketüübilisi meeskonnata lennukid, millede tiibade laius on ainult 6–8 jalga ning lennukid ei kaalu üle 200 naela. Neid lennukid kavatsetakse massiliselt kasutada vaenlase radarijaamad ning õhutõrjepatareide häirimiseks. Ühendriikide kaitseministeeriumis on isegi kaalutud nende lennukite saatmine Iraanile, et tõhustada sellega Iraanile riigikaitset.

Uus tehnoloogia toob suuri muutusi ka mereeesas, kus on väljaarendamisel uued relvad. Nii on Ühendriikides praegu konstateerimisel torpeedoomiin, mis paigutatakse merepõhja ning atakeerib sealt automaatselt lähenevaid vaenlase allveelaevu.

Torpeedoomiinid eraldavad vaenlase ja oma allveelaevad ja lasuvad heli järele.

Neid relvi kavatsetakse kasutada nendes kohtades, mis moodustavad vene allveelaevade väljapääsudeid suurtele meredele. Merevees on praegu katsetamisel ka uus automaatne kahur, mida tulevikus kasvatatakse paigutada igale sõjalaevale. Radar pöörab kinni läheneva vaenlase raketid ning elektronarvuti teeb kõik ülejäänud vajalikku – määrab kindlaks läheneva raketid lennuuuna ja kiiruse, suunab kahuri lähenevale raketile ning tulistab laengu välja parajal momendil.

Tuleviku suursõjas mängivad tähtsat osa ka maakera satelliidid ning praegu tehakse suuri ettevalmistusi nende kasutamiseks sõjalisteks operatsioonideks.

Alates 1967. aastast kui venelased saatisid maailmaruumi oma esimese Sputniki, on N. Liit maailmaruumi lähtunud 870 ja Ühendriigid 800 satelliiti, milledest pooled taotlevad sõjalisi eesmärgi. Neid kasutatakse esmajoones luure- ja teabeteeneks, kuid tulevikus oletatakse nende tähtsamaid funktsioone, nagu näiteks raketite eesmärgile juhtimist. Kuna satelliidid on tulevikusõjas suure ülesand, siis on loomulik, et mõlemad sõjavad pooled kasutavad hävitada vastase satelliite, mis kutsuvad esile maailmaruumisõda, mille mõõtmelid praegu veel keegi ei oska ette näha.

14. milj. sakslast jäid põgenikkudeks

BONN (VES) – Hitler alustas II maailmasõda, et sakslastele luua idas eluruumi, kuid sõja tulemusel oli see, et kaotati kõik idaalad ja kogu Saksamaa idaosas. Sõja tagajärjel tekkis 14 miljonit saksa põgenikku, kes idapoolsetelt aladelt valgusid Lääne-Saksamaale ja teistesse maadesse. Idasakslaste tohutut traagikast avaldas hiljuti Lääne-Saksa ajakiri "Quick" pikema dokumentaalsõniseeria, milles kirjeldatakse üdustsi Tšehhis, Poolas ja mujal II maailmasõja lõpul. Sakslastele on selle kohta koondatud kõik materjalid Koblenzi lüüdsarhiivi, kus need on sorteeritud ja läbi töötatud. Ametlike dokumentide kõrval on seal tohtud luigal tunnistajate ütlekalamisprotokolle, fotosid ja muud, mis kinnelavad saksa rahva ühest suurimast tragöödiast.

Seriikirjutiste autorid märgivad, et kõige julmema koheldi sakslasi Tšehhis ja Sudeedimaal, kuigi sõja ajal Saksa okupatsiooni all Tšehhi elas kõige paremates oludes võrreldes näit. Poolaga või Baltikumiga. Tšehhide kätemaksuaktid sisaldasid paiguti keskaja üdustsi.

Kättemaksu- ja vihalaine möllas ka Poolas ja Sileesias. Kuna Poolast olid sakslased juba rõhuvas osas põgenenud, siis said poolakad oma tasumishinnu rahuldada Sileesia saksa asulates. Ajakiri "Quick" kirjutab, et "ati olid kättemaksuaktid olnud üsna julmad, et isegi vene punaväelased olvad vahele astunud.

Tšehhis ja Sudeedimaal sunniti sakslasi kandma valget käesidet. Selline side tähendas ühtlasi lindriput, sest sakslast võis igakü käsitamatuks peksa. Üks julmema kättemaksuaktioone oli Aussigis 31. augustil 1945. a. Prahest tulnud tšehhi noorukid koondasid lõhkekoonna Schönpriseni suhkruvabrikusse ja lasksid selles õhku. Schönpriesenis, viist koguni mõnes suhkruvabrikus hoovnes, asus sõja ajal ka eestlaste bikaigulager.

Vabriku õhuklaskmine aeti sakslaste sõuks ja varsti seejärele algas sakslaste mahanõttimine.

Huumor

"Isa", ütlev väike poisikütt, "sa tead küll seda suurt vaasi elutoas, mis on meie perekonna omandus, mis on olnud mitme generatsiooni vältel?"

"Ja muidugi, mu poeg. Mis sellega siis on?"

"Minu generatsioon on nüüd selle vaasi ära lõhkenud."

Küsimus: "Kas on tänuks arenenud kommunistliku korra juures veel politsei vajalik?"

Vastus: "Põhimõtteliselt mitte. Kodanikud on siis juba sedavõrd drossseeritud, et vahistavad endid ise."

Kohtus esitatakse küsimusi tunnud näitlejale tema isiku kohta.

"Mu härrad," ütlev näitleja, "mina olen kõigi aegade suurim ja parim näitleja."

"Vabandage," ütlev kohtunik, "kui kohtus ei ole lubatud hoobelda."

"Härra kohtunik, mina olen ölet väga tagasihoidlik inimene, aga kuna ma pean siin rääkima vande all, siis ma pidin tätt rääkima."

Küsimus: "Oleme marsil lõpliku kommunistliku korra suunas, aga miks on ikka veel toiduainet suur puudus?"

Vastus: "Olles marsil ei sõda."

Küsimus: "Milliga erineb põrgu nõukogude režiimist?"

Vastus: "Esimene on teooria, teine praktika."

Sajad sakslased aeti Elbe jõe silale, kust nad loobiti jõkke. Jõkke lendasid ka emad koos imikutega lastevankritega.

Põgenike uurimiskeskuses Koblenzi arvestatakse, et sel päeval tapeti Aussigis 1000–2700 sakslast. Tšehhis koos Sudeedimaaga tapeti üldse 220.000 sakslast.

Sudeediasakslastest ligi 2 mil. elab Lääne-Saksamaal ja 800.000 Ida-Saksamaal, 150.000 siirdus Austriasse ning 170.000 jäi Tšehhimaale.

Rumeenias oli 800.000 sakslast, kelledest Hitleri kutsel läks "tagasi riiki" 200.000. 80.000 põgenes Austriasse ja umbes 100.000 küüditati Sileesias.

Ungari 400.000-st sakslastest viidi Siberisse 40.000 (seni pole kedagi tagasi tulnud), 200.000 põgenes mitmele poole läände, ülejäänud jäid Ungarisse.

Jugoslaavias oli enne sõda 500.000 sakslast, 135.000 tapeti, 300.000 põgenes Austriasse. Sileesias ja Preismaal põgenesid sakslased suuremas osas Lääne-Saksamaale.

14 milj. saksa põgenikku on muide ainsad põgenikud maailmas, kellele UN ei ole andnud mingit abi.

K. Pätsile küsiti USA viisumit

USA välisministeeriumi arhiividokumentidest selgub, et president Konstantin Pätsile taotleti mõni päev enne kiitdamist 31. juunil 1940 USA viisumit.

"Teatavas" ära toodud kirjavehetusest USA välisministeeriumi ja chargé d'affaires Leonardi vahel Tallinnas, et viimane on raporteerinud välisminister Cordell Hullile 24. juunil 1940 telegraafiliselt, et president, kes 31. juunil sunniti oma kohalt lahkuma, on oma poja kaudu palunud võimalust koos perekonnaga siirduda USA-sse. Leonardi märgib, et presidenti ja paljusid eestlasi ähvardab vangistamine.

Välisminister Sumner Welles on vastanud 25. juunil, et Leonard on volitatud Pätsile ja tema perekonnale viisaid andma ja teda instrueerida uutele võimukandajatele testama, et USA valitsus loodab, et presidenti USA-sse siirdumisele takistusi ei tehta.

Võibolla see teadaanne kiirustas kiirustadeski, et Pätsi ja ta perekonna kiitdamiseks. USA dokumentidest ei selgu, et viisad kunagi oleks jõutud välja anda. 31. juulil õhtul algas presidenti Siberi teekond.

Registreerige kongressile!

III Eesti Organisatsioonide Kongressist registreerimise tähtpäevaks oli 15. aprill k.a. Neid organisatsioone, kes ei ole veel registreerinud, palutakse seda teha lähemal ajal, sest kongressi materjalid saadetakse edaspidi ainult neile organisatsioonidele, kes on osavõtuks registreerinud.

Organisatsioonide kongress toimub teatavasti Stockholmis vanas riigipäevahoones laupäeval 1. novembril s.a. Iga organisatsioon võib saata kongressile kuni 2 delegaati, kongressil on igal delegaadil üks hääl. Osavõtmaks on kr. 25 delegaadid.

Registreerimised tulevad saata III Eesti Organisatsioonide Kongressi Toimikonnale c/o Eesti Komitee, Wallingatan 34-II, 111 24 Stockholm.

• Refleksioone

MIS LAADI INIMESD on Baader-Meinhofliiga liikmed, on põhjust küsida pärast saksa suursaatkonna verist draamat. Inimesed, kes pikema aja tapavad teisi inimesi, kes neile mingit paha ei ole teinud, kes nende vastu käit ei ole tõstnud ja kes juhuslikult, saatuse loterilga nende pantvangiks muutuvad. Inimesed, kes usuvad, et nad valikuta süütute inimeste mõrvamisega, ehituste ohkulaadimisega jne. kukutavad kehtiva ühiskondliku korra.

Stockholmi draama oli nimelt üsna tagasihoidlik sündmus nende veriste ja ohvriterikaste sündmuste taustal, mis on toimunud Lääne-Saksamaal ja on sundinud sealse ühiskonna tohutule poliitilisele pingutusele, mida eriti siin Rootsis on kritiseeritud, ilma et ka siin oskaks keegi retsepti anda, kuidas vältida terrorit ilma ühiskonna enesekaitseta. Tegemist on fanaatikute, kes on veendunud oma ideelises õiguses ja on igal hetkel valmis ohverdama ka enda elu "õilsa asja eest" – sellepärast ei mängi inimelud neile mingit rolli, ainult nende "suur eesmärk".

Paraku ei ole aga kuigi palju teada, millisesena terroristid tahaksid ühiskonda näha ja ilmselt sellele tõttu puudub neil igasugune laiem taust massides, eriti aga töölismassides, kelle huvideid nad ütleavad end kaitstvat. Sellegipoolest võimaldab demokraatlik vabadus üsnagi pisikestel terroriste gruppidele sõna tõsiselt mõttes "maailma valitseda", sest näit. kõneoleva grupi tegevus ulatub üle Saksamaa piiride ja puudutab ka mitmesaksa inimesi.

Majanduslikest huvidest juhitud roimariitellid on asendunud poliitilistega, just sellistega, millised on tuntud James-Bond-filmidest. Inimeste gruppidega, kes usuvad, et neli on "õigus tappa".

SELLISED POLIITILISED SEKTID näiva anarhistlikena, kuna nende eesmärges missiooniks on hävitamine ja lammutamine. Tunne olla teistest erinev, väljavalitud ja volitatud ühiskonnaga võitlema, näib olevat noortele ahvatlev ja kogemused Saksamaal on näidanud, et see tunne haarab mitte üksi mehi, vaid ka tütarlapse, kelledest mitmed on ootamatult juhtpositsioonidel terrorilligas.

Lüga nimeski on Ulrika Meinhofi nimi, kes jättis maha ajakirjaniku karjääri ja kolm last, et mängida revolüüri. Ka Stockholmis saatkonnadraama juhtis oli noor naine – 20-aastane Hanna Krabbe. Juhtivaks peetakse ka 34-aastast endist kooliõpetajat Angela Luthert, kes saksa andmetel sattus grupi armastuse kaudu liiga baltisaksa päritoluga aadlimehest liikme Georg von Rauchi venna vastu. Rauch sai surma 1971 aastal tulevahetuses politseiga Lääne-Berlinis a. 1971. Peetakse võimalikuks, et Angela oli osaleja selles tulevahetuses koos noorema Rauchiga. Ta kerkis hiljuti esile ka Lääne-Berlini linnapeakandidaadi Lorentzi rõvumisel.

Kui Angela Luthert liigasse saturnine käis südame kaudu, siis on täiesti mõistmatu, kuidas korraliku kasvatusena aadlinoored äkki kutsusid tunnevad ühiskonda kukutada? Nähtavasti loodavad nad sel viisil vabaneda mineviku pärandist.

ROOTSI KOGEEMUSED rahvusvahelise terrorismiga on olnud tagasihoidlikud ja tekkinud situatsioon on püütud lahendada järeleandmisega, et võimalikult mitte põhjustada vägivalletegusid. See on hästi läinud senini, kuna nii on probleemid viidud mujale.

Kui aga Baader-Meinhofliiga välis just Stockholmist oma atendaadiks välja, siis teadmises, et tegemist on humanse maaga, kes iga hinna eest püüab inimelusi päästa ja seega on järeleandmisel. Nädal-paar varem olid jaa-pani terrorilliga "Puna-armee" liikmed Liibanoni saatkonna juures samalaadilisi ettevaimistusi tegemas, ent paljastati aegsasti.

See näitab, et Rootsi on terroristidele meeldima hakanud eriti soodsa kliima, s.o. ühegi mentaliteedi pärast. Ja see ei ole Rootsil eriti meeldiv areng. Jumal-tänu, et ei ole siin maal veel tekkinud oma nooruse terrorigruppe samast tüübist. Kui aga meeles pidada, et ka siin õpiti peaaegu iga päev rõvima, kui välismaalimas seda tehti, siis on alati karta, et vägivald on nakkav.

ROOTSI VASAKAARMUSLUS

võitleb n.n. terroristide-seaduse vastu, mis andis politseivõimude erivolitust ühenduses kroaatide atakiga Tito-Jugoslaavia saatkonnas. Kahtlemata suurenes valitsuse dilemma selle seaduse plikendamise ühenduses äsaste sündmustega.

Selle maa demokraatia ja humanism ei sobi kokku terrorismiga. Justiitsminister Lennart Geijer unistab vanglate ärakootamisest, seaduserikkujate humansest hoolimisest. Saksamaal ja mujal, kus terrorism on käegakatsutav probleem, omakorda nõutakse surmanuhtluse taastamist motiiviga, et kui terrorilliga liikmeid ei oleks vanglates, ei oleks ka katseld nende vabastamiseks. See oleks suur samm tagasi humanismis. Arvestades äärmiselt fanatismiga, misvate kindel sõnu terrorismi ärahoidmises, sest siis peaks valitsema toaleine vastuterror, nagu see, mis kommunistlikes maades efektiivselt ära hoiab igasuguse teistimõlemise avaldusedki. Igal juhul läänes toob demokraatlikku vabaduse arengule pidurdamist just vasakäärmuslik terror, kes seda kurjasti püüab ära kasutada.

KJ

Anna Kivistik, n-na Holland, end. Viljandi ärimehe Jaan Kivistliku lesk, tähtsast Saksamaal Hamburgis oma 90-ndat sünnipäeva.

Mag. Helmi Eller grupi õpilastega. Esireas vasakult Hendrik Nyman, Merike Andersson ja Gunnar Andersson, tagaees Katrin Meirits, Urvi Aamissepp, Helmi Eller ja Jaak Arendi (EPL-foto K. Saar-sen)

Eesti täienduskeskkooli edukas kevadsemester

Stockholmis lõppes äsja Eesti Täienduskeskkooli kevadsemester traditsiooniks muutunud tordisõumise. Õppetöö oli käesoleval poolaastal eriti intensiivne, nihasti edasijõudnute kui algajate gruppis. Administratiivsetest oludest tingituna oli kavas peamiselt eesti keel ja ainult mõned tunnid ajalugu ning maateadust. Õpetajatenat toimisid fl. mag. Helmi Eller ja fl. mag. Karin Saarsen-Karlstedt, fl.dr. Johan Ungerson (maateadus) ja fl. mag. Richard Norvell (ajalugu).

Kuna sügisest saadik Katarina keskkooli juures toimub eesti keele õpetus ka rootsi koolikavara raames, siis vähenes tunduvalt Täienduskeskkooli algajate grupp, kuigi mõnel juhtumil õpilased käisid ka laupäeviti emakeele tundides. Edasijõudnute gruppis, kus õppis 10 õpilast, olid noored suuremalt osalt mõõdund aasta kursusel ja mõned edasijõudnud algajate gruppis.

Jutuajamisel õpilastega lõpupeaval selgus, et kooskõlmine laupäeviti ei valmistanud kellelegi erilist raskust, kuigi mõned tulid päris kaugeilt väljapoolt Stockholmist. Gunnar Andersson Lidingölt, 8-nda klassi õpilane rootsi keskkoolis, ütles, et kuna kõik kursuselised õpid erit rootsi koolides, oli tore Täienduskeskkoolis kokku saada ja meelde tuletada õppimist Stockholmis Eesti Algkoolis.

Hendrik Nyman, 14-aastane skaut, kes Eesti algkoolis põlnud käinud, leidis, et on täiendanud oma sõnavara ja hästi õppinud grammatikat.

Kõigil õpilastel on olnud eriharustused. Kes on "Kassari" rahvatantsu trupi liige, nagu Epp Andersson, kes mängib innuga tennis või tegeleb skautlusega. Need kursused, kes õpid üha kümneaastisus, olid sageli rootsi koolitööga koormatud, ent võtsid siiski usinasti emakeelsest õppetööst osa, näidates häid tagajärgi nihasti etteütlustes kui tõlketöös. Tõlgete peale pani eriti rõhku mag. Helmi Eller, kes oma gruppide andis ka kirjanõu teooriat õpetust. Võeti läbi romaani, novelli ja luule struktuur, mitmeid kompositsiooni- ja stiili võtteid. Mag. Karin Saarseni õpilased tutvusid soome-ugri keelte ajaloo ja arenguga, kuna grammatika osas töötati läbi lauseja vormipõhust. Mõlemad grupid said võetud õpetust

õigekeelsuse alal. Nii teavad nad, et "vahest" ei tähenda mitte "mõnikord", vaid hoopis "võibolla" ning et da-infinitiv "tegelema", "kõnelema" verbid on "tegelada", "kõnelda", ja mitte "tegeleda" või "kõneleda".

Imestust äratas vaid asjaolu, et õpilased kirjanduse vastu erilist huvi ei näidanud. Samuti olid nende teadmised kaunis puudulikud reaalia alal. Seda leidsid mõlemad emakeele õpetajad. Siin tuleks Stockholmis Eesti Algkooli senisest tühisamat õpetust oma kasvandikele anda. Teatavasti on koolil Eesti Kirjanike Kooperatiivi poolt kingitud emakeelne raamatukogu, mida õpilased suurelt osalt ei näi kasutavat. Ainult siis, kui Täienduskeskkooli tundides läbi võeti mõni põnev, verine teos, nagu "Mahtsa sõda", Fr. Tuglase "Runt" või Betti Alveri ballaad "Kaks saarlasi" maharaiutud peaga rõõvilpäästikust, olid noored eesti kirjandusest algest peale kuni pagulasajani välja. On loetud Helmeiaid, Vilde, Tammsaaret, Gallitit, Liivi, Kitzbergi, j.t. "Toomas Nipernaadi" valmistas eriti palju nalja.

Äsja külastas Täienduskeskkooli ka 22-aastane Ameerika eesti doktorand antropoloogia ja kaksikeelsuse alal, Ellen Lipp. Ta viibit

Rootsis Thomas J. Watsoni Fellowship, end. IBM presidendi stipendiumiga, 6 kuud.

Ellen teeb magistratööd kaksikeelsuse haridussüsteemi üle. Te ütlet, et USA-s on viimasel aja hakatud rõhku panema kaksikeelsuse probleemidele suurte minoriteetide lähtekohast vaadatuna. Ellen käis ise 10 aastat Baltimore eesti puhapäevakoolis ja õppis Indiana ülikoolis, Bloomingtonis, emakeelt pr. Felix Oinas juures. Ta on lõpetanud Connecticut College of Anthropology, New Londonis, Connecticutis, B.A. kraadiga. Ta tahtis teha kuratööd laste kaksikeelsuse alal, et kohalikke eesti lapsi usutelles, et dis, et lapsed vanuses 2 kuni 4 aastat, rääkisid ainult eesti keelt! Nii aus Ellen andmeid koduma eesti täienduskooldes mitmel pool eesti keskkustes vabas maailmas. Ta leidis, et Stockholmis Täienduskeskkooli tundide peatkuulamine oli ülimalt kasulik ja õpetlik ning võttis kaasa rõhket õppematerjali stenilide näol.

Täienduskooli õpetus jätkub Stockholmis eeloleval sügissemestril. On loota, et käesoleva kursuse õpilased pärast gümnaasiumi lõpetamist jätkavad emakeele õppimist Rootsi ülikoolides. Huvi selke nendel juu, eriti neil, kes lõpuhina said puhta "vrie".

• Pressi-tsitaate

LAHENDATUD PROBLEM

Vaba Eestiade Toronto annab sõna lugejakirjade rubriigis "Ensiselle husarile", kes omal viisil lahendab vähemalt ühe üliandmisküsimuse:

"Olen huviga jälginud poleemikat eesti ajakirjanduses seoses ühe eesti ratsaväe veltveebil üliandmisega kolonellik. Selgituseks tahan mainida järgneva tõiga:

Teenisin Eesti Vabariigi ajal oma sõjaväeteenistuse aega ratsaväes. Noorsõduri põlves õpetati meile ka muuseumis sõjaväe aukraade. Mul on selgesti meeles, kuidas üks noorem-allohviter meid õpetas: "Ratsavägi on ellitüksus ja aukraadides vastab ratsaväe kogu jalaväes noorem leitnandile. Selgituseks olgu öeldud, et

tavalliselt oli kokaks ratsaväe reamees. Kui selles aasumete reidellis edasi minna, siis ratsaväe kapral vastab jalaväe kaptenile, ratsaväe noorem-allohviter jalaväe majorile, ratsaväe vanem-allohviter jalaväe kolonelleitnandile ja siis ongi kord ratsaväe veltveebil käes, kes loomulikult täisvärvil kolonel. Nii siis ei ole praegusel juhul mingisugust kahtlast väärtustega aukraadi juurde andmist või päris ohvitseri seisusesse tõstmist, vaid mundrikandja on lihtsalt ühest vääligist teise üle viidud. Usun, et selle väikese hugejakirja on meie pagulaslannas üks suur tüli lahendatud."

Torontos suri end. kalanduskon-sulent Juss Randmere.

Hamburgis Saksamaal kogunes 60 kohalikku eestlast Eesti Vabariigi aastapäeva tähistama. Vaaulikult talituse pidas õp. Edvard Kägi ja kontsertlaulukda esines sopran Vilma Brinkmann Silvia Lembe klaverisaatel. Rolly Jõgimar on ülalolevate pildide kogund ühe osavõetud laudkonna – vasakult pr. Brinkmann, Käljo Toogre Lübeckist, pr. Vilma Brinkmann, pr. Silvia Lembe ja eesti rahvuskooli insimees Schneider.

August Gailiti Nipernaadi dramatiseeringu etendusel Scala-teatris viibisid aukülastajad ka August Gailiti lesk ja ja tütar (vasakult teine ja kolmas) Leini Mälu ning Bernard ja Eva Kangro seltskonnas (EPL-foto TRUMMER).

Gailiti surmast 15 a.

Tänapäeval, viisteist aastat pärast August Gailiti surma, kerki- vad tema loomingu piirjooned erilise teravusega esle. Loome näiteks algiehkilgi tema "Isade maast" (1935), milles jõulise draamatilisusega kujutatakse ida poolt maad uputada ähvardavat voogu ja reaktiooni sellele rahva poolt, kes ikkagi näeb oma sajan- dteppikuse unistuse teoksaamise võimalust. Sõda, mis iseenest on suur hullus, vormib sõjand oma järele. Gailiti on kirjutanud romaani "Kolmanda kompani" ja kuulsat "Prügeid rügemendi" vaa- tekohalt. Sõja surve avaldub maa- nilistes, ebaloogetistes tegudes, hullulugudes, võlakuumoris. Ammu enne Väino Linna "Tund- matut sõdurit" tabab Gailiti: "Huumor ja hullud riskimised on sõ- jameeste abivõimalused, et taluda sõda peavast peava."

Kuusteist aastat hiljem pidi Gailiti, elades ise põgenikuna võoral maal, kujutama romaanis "Ühe rahutu vee" (1951) teist voogu, mis kuiges samuti idast läände. Need olid olekumardad paadid tormisel merel, mis põgenesid "inimväär- tuse, terrori ja geniaalse talu- arendatud vaele" eest. Kõik põge- nejad kannavad endaga kaasas oma minevikku ja saatust. Paadi- täis inimesi on nagu eesti minia- tuurne ühiskond kõigi oma proble- midena ja ihadega, mida autor lugejatele teravajonelistes pilti- des ette maalib.

Gailiti kirjanduslikul instru- mendil on midugi ka hoopis tei- suguseid registreid. Romaanis "Karge meri" (1938) maalib ta meie ette sarja pilte mandrist eemal asuva saare ühiskonnast ja saare elanike positsioonidest kar- gelt karmi mere süles. Eriti naised

on autorile ligidased alates noo- rest, saarele sattunud tüdrukust omapärase ja ulja naisreeder- Toora Jookseni. Nagu helendav lõng jookseb läbi sündmuste tujukast pastoritütre Kelli Lokki ja kaluri- poisist Eerik Lammi keerukas ja traagiliselt lõppev armulugu. Kelli on üks Gailiti lemmiknaiskujusid — kord soojalt hell ja kaastundlik, samas külmalt karune ja tõrjuv, tüdruk, kes ilal ei tea, mida ta ta- hab. Kelli ikkagi tegevat meest, aga mässab sellesama mehe vas- tu.

Romaanis "Leegitsev süda" (1946) on Gailiti joonistanud "maaisanda" Taavet Rabaraua kuhu — mehe, kes on karm ja too- res, ühe ja sõjakas, aga kelle sü- dant salaja sõõb armastus alandi- kest alandlikkuma naise Anu Maarva vastu. Taavet on näiline, ei edesi vilja. Anu tegevik võitja. Kunstipalangi leegitseb ka nen- de poja, viiludaja ja helilooja Joo- sepe Maarva süda.

Gailiti novellid paistavad meie suhteliselt hallis kirjanduslikus maastikus silma oma värvikuse ja tugeva koloriid poolest. Nagu sär- rav maskipeoliste rongkäik karg- leks läbi meie põhjamäse looduse. Kõikjal on elu ja liikumist, ägedat dramaatikat, tunnetepurskumisi, kohati hella rõõrikat. Vägev on Mammu oma soomegrilises jõu- lisuses. Teda on raske liikuma panna, aga võimatu pidurdada. Oma solvatusu a eest võitleb täi- sep Adam Missa, traagikoomiline harlekin. Barrabas, Kristuse kõr- vale ristipoodud rõõvel, kerkib meie ette karge piibliimaastiku taustal. Peetrus Kuppelvaar — oma karmuses Taavet Rabaraua veil — purustab inimesi nagu vee- vee raudruul.

Virtuosliku kergusega joonistab Gailiti inimkujusid oma hilisemates novellides, teose "Kas mäletad, mu arm?" (1961-69) köidetes. Siin on kirjanik eesti Boccaccio, kelle donjuunikud meestegelased vest- levad oma selkustest naistega. Naistüüpide galerii on pillavalt rikalik! alates sekshumilisest professoriprouast kuni kurtisaan Triibyni või karge suvelüdrunkni. Gailiti viimases teoses on tunde- toon hell, mõtteküllane tagasi- vaatlikult, vaatekohad leplikud. Kirja- nik esitab oma kunnilise usutun- nistuse: "Olla looja kunstnik, sel- leks ei piisa talentist ja oma isik- like elamuste tagavarast. Sinus peab leegitsema su rahva hing, tema lootuse, tunnete ja näge- muste maailm. Aga sa pead aas- tasadu ees sammuma."

Kõige enne kerkib Gailiti nime mainimisel lugejate mällu romaan "Toomas Nipernaadi" (1928), mil- le nimitegelast tihti seatakse Gailiti endaga — midugi on nad su- galushinged. Keimlromaani vormi seadus seitsmes novellis hulguv Nipernaadi kevadest sõigiseni mõ- daa maad. Ta on hulkur, petis, rändjutustaja, agent, prohvēt,

naiste võrgutaja, parandamatu luiskaja. Nipernaadi on tunde- inime — vaheldumisi lõbus ja nuk- ker, teohimuline ja passiivne, tihti lapsik. Tal on oma ideed, mille lä- biviimine tihti pörkub ülesama- tute takistuste vastu ja nurjub. Nipernaadi ettevõtmised toovad harilikult kavatsustest hoopis eri- nevaid tulemusi. Toomas mängib naiste tundlike hingedele oma vir- tuosliku valetamisega, esitab neile oma fantastilisi tulevärke. Harva — nagu "Seeba kuning- anna" Maretis — leiab ta naise, kes talle suudab vastu mängida.

Nipernaadi alustab oma seiklusi kevadel noore poisina, ta eelistab muinasjutte eeskujul midugi vaeseid tütarlapsi rikastele. Ta õhutab laisad poisid laatalede seiklusele ja laseb halenaljakas pärdikuhajis tekkida suuri pahan- dusi. Nipernaadi katsetab soopa- randamisega ja jõesüvendamisega, kosib mitut tüdrukut samal ajal ja peab donjuunikke monoloog- e tühaks osutuva aida ees. Tema kõige vägevam seiklus toi- mub valedestri esitamisega seoses. Terikeste küla kolmekordsele peol, mille puhul Gailiti fantaasiakülla- sus pühitseb oma kõige suuremaid triumfe, alates pöörluuliliku lõpuni. Nipernaadi mureteeb vaesele tü- drukule — õieti vastu enda tahtmist — perenaise koha ja jõuab vastu sügisel juba väsinud mehe- merannale. Seal — enne kui ta "taltsana" linna tagasi viiakse — räägib fantaasia võidupidu "me- siku" rannatüdruku Maretiga, kogu seikmekordse seikluse sarja epiloo.

Gailiti olnuks meie kirjandus- tundvalt vaesem värvist, helki- det, dramaatikat ja fantaasia õitsengust. Gailiti loodud maailm moodustab omaette väga olulise tahu meie kirjanduse elu matkivas prisma.

ARVO MÄGI

Tee vaba?

PEKING (EPL) — Kommunist- lik Põhja-Korea avaldas Pekingis koos kommunistliku Hiina valit- susega ühise kommunistlike Põhja- Korea presidendi ja diktaatori Kim Il Sungi küllaskäigul, milles tera- valt nõutakse UNO sõjaväelise komando kõrvaldamist Koreast ja ameeriklaste täielikku evakuee- rimist.

Komando ülesandeks on olnud valvata "ei-keellegi-maad" Põhja- ja Lõuna-Korea vahel, mis loodi rahu sõlmimisel, kui USA vabalehtulek UNO nõusolekul oli takistanud kommunistliku poolle Lõuna-Ko- rea vallutamist.

Himselt on Vietnamis sündmused ja USA lahkmine Lõuna-Koreast äratanud kommunistlikul poolel uusi lootusi ka Lõuna-Korea va- bastamiseks", kui rahvusvaheline valve lahkub.

Riin Rivanool

TIINA

Ta on kuue aastane ja ta nimi on Tiina. Oleks ekslik arvata, et see on alles üsna noor iga ja vanust vähe, sest sellele vaatamata on Tiina kõige vanem. Mitte ükski ta õde ja vend pole taast nooremad, vaid ka tädi- lapsed ehk kusilind, nagu seda peenemalt üelda tavat- setakse. Igatahes on Tiinal sellega viis alama, viis nooremad, kelle üle tal karjatamise õigus ja hoolitsemise kohustus on.

Möödunud jõulust saadik on mul Tiinaga ühine saladus ja me oleme liitlased. Algas see sellega, et Tiina jõuluõhtul meile jõudes mult salakesi küsis:

"Kes on tänavu jõuluvana?"

"Tass, see on saladus!" sain talle vaid imestunult vastu sosis- tada.

Arusaadavalt saigi sellest meie ühine saladus, millest keegi teine teada ei tohtnud.

"Millest sa ära tundsid kes tänavune oli?" pärsin pärast jõulu- vana lahkumist.

"Kahest asjast: sinu kleidi varrukad paistsid jõuluvana kuue alt väljalt ja teiseks see, et kui jõuluvana tuli, siis olid sina ära!" Ma ei vaieldud ja Tiina lubas väiksemate pärast suu kõvasti kinni pidada.

Tiinalt sain jõulupädi, mida alles pärast kõigi lahkumist avada tohtisin. Selles oli sõrmus, mida algul pennipoe kaubaks pidasin, aga lähemal järeleaatusel jään kõhklema. Oli kuld. Tiina oli selle kuskilt oma ema asjade hulgast leidnud ja mul oli kahju, et koos sõrmuse tagastamisega see saladus avalikuks tuli.

"Teine kord, Tiinake, kui oled koguda jõudnud 50 senti, saad selle eest juba kindlasti vanemale osta poest sõrmuse!"

Nädalalõpu küllaskäik vanema juurde ilma, et väiksemad seal oleks, on oodatud on. Peale valjaliku riidevarustuse ja hambaharja on Tiinal kaasas üks imeküll asi: see näib nagu kõige taluvalisem riide- kaitse, aga on Tiinale kõige kallim ja valjakum ees. Juba tilluke- sest peast oli Tiina magamisaja rahustasja roosa ja tingimata siidise servaga tekk, see on nüüd ammugi tükkideks kulu- nud, ent üks väike riba sellest on nüüdki veel unesestilliseks. Vanema kingitud uus roosa ja seegi siidise servaga tekk vana vaibaser- vakest asendada pole suutnud, nii käib ribadeks kulumud kaitseke ik- kagi kaasas ja kui ema selle kord meelega ära kaotada püüdis, oli ahastus suur.

Küllaskäguja tegevuse valik kuulub Tiinale. Sinna hulka tuleb kindlasti rongisõit allmaaga, sest kodus tuleb alati sõita autoga, söömaag restoranis, jalustuskäik parki kikkuma, parte sõitma või loomaada ja lõpuks isegi nukuteatri- või kineotendus. Ja küllaskä- vöib Tiina säikida ja küsida nii palju kui jõuab, sest kõik on siin tema päralt. Kodus tuleb nii mõndagi jagada õe ja vennaga ja kui läheb tülik, siis kaebamise kommet ei ole, vaid nutatakse nääraa peatilis nurgas ära ja unustatakse.

Selle provimise mõttes oli Tiina kord mu kummutsahtleid re- videerides kosmeetikatarbed leidnud ja enda näo ära värvitud. Aga sellest me ei räägi, sest see kukkus hoopis natjakalt ja halvasti välja.

Kooliskäimine on Tiina meelest tore asi, aga et sinna koolibussi- ga sõita tuleb, et ei meeldi. Kord oli Tiina koolis aja unustanud ja bussist maha jäänud. Ilma et seda tühja asja õpetajale teatama minna, asus tüdruk ise koduteele. Tee tultav, asi see käia! Et 4-5 miili väikeste jalakestele liiga pikk maa astuda on, see selgus siis, kui ema koolist telefonile pärima asus, et kuhu laps jäänud on kui koolibuss peatumata mööda sõitis. Ahastuses asus ta siis au- toga otsimistööle, kuni leidsid Tiinakese vapralt teeservi pidi ko- dupoole astumas.

Kõik kodus huvitavad asjad tahab Tiina viia koodi, et neid õpe- tajale ettenäidata võiks. Oleks hõlma alla võtnud pardipoja ja kas- sigi, aga need sai ema õigel ajal kätte. Mõnda õiget asja jälle õpe- taja ei usugi, nagu seda, et vanema selle toreda lehviku Tiinale täpipoolest Hiinamaalt tulles kaasa tõi.

"Kes see tüdli nii kaugele, ning siingi poodides saadaval. . ." ar- vas õpetaja, selle juurde ta jälgi ja vanema ei iänuv vastu Tiina soovil siiski mitte seda asja kooll õendama, et ta täpipoolest Hiina- maareisilt tulnud oli.

Tiina on äärmes ja ta tabaks kangeisti midagi mütia. Paneks laua värvava taha ja mütkis üksipuha mida, aga selleks ei saa isalt- emalt luba.

Siis aga oli Tiina mingil imekombel ojust kätte saanud kala, 5-6 tollise eluka, valmis meisterdamud värvipiltsitega suure sildi "MUU" ja pakkus maanteel ääres mõõdasõitjale kalakaupa. Müügittehingust siiski midagi välja ei tulnud, kuigi kala hind Tiina jutu järgi väga odav oli, võt oli viga ehk selles, et ema tüdrukese liiga kiiresti teevetereet üles leidis ja kala söödeti selle järele hoopis kassile.

Vett on Tiina alati armastanud ja ujub hästi. kord oma varases nooruses, kui ta veel ujuda ei osanud, pani ta küll mu südame seisima, kui suure õhinaga ja kurguni märjana meie sügava oja juurest tuppä tormas ja kuulutas:

"Vanama, vanama, vaata, Tiina kukkus vette ja ei uppunud ära!"

SIIT JA SEALT

Matti Anniko, med. lic. Stock- holms, laulatai Uiriksdali kabelis Gunilla Trahniga.

Juhan Karl Raldms, insener Washingtonis, abielus Christa Marion de Visseriga, elukutselt kirurg. Pruudil ema on eestianna, pärit Paldest.

Alexandra Berg-Miller, kes a. 1938 asus USA-sse ja New Yorgis oli aastaid juhtivaid inimesi eesti organisatsioonides, tähistas oma 80-aastast sünnipäeva. Ta elab oma väimehe ja tütre, kaugeol- dukapten Mihkel ja Aino Suubergi juures.

Mägi teiseks Põhjalas

Põhjala meistrivõistlustel Sundbybergis tuli 67,5 kg klassis teiseks Enno Mägi, kes on rootsi meister. Võitnud soomlane Juhani Salakka saavutas kokku 280 kg (115-145) Mägi 282,5 kg vastu (115-137,5). Mägi saavutus oli tunduvalt nõrgem tema enda rekordist, mis on kogusummas 270 kg.

Nagu ta Expressenile on seleta- nud, tulenes halb vorm liiga sage- dast võistlemisest. Ta süüdistas eestirootslastest riigitreenerit Sven Borrmanni oma alavormis ja ütles, et riigitreener on "asjatundmatu". Borrmann on samas tõrjunud sü- distusi ja rõhutanud, et riigitreene- ri administratiivne töö on koormav ja tal on raske indivi- duaalset meeste vormi eest hoo- litseda. Sven Borrmann on aastaid olnud üks paremaid rootsi tõstjaid, nii et "asjatundmatuses" ei saaks teda süüdistada. Mägi on olnud heas vormis ka Borrmanniga riigitreeneri kohal.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: 8/5 Taevamienemispüha pejumalat. Jakobis kl. 14, kog. õp. orell H. Klisk, laulur. Emadepäeva jumalat. Jakobis kl. 14, kog. õp. orell H. Klisk, laululehed. Pärast kirikukohvi Malmorgsg. 5, osavõttu teatada tel. 21 32 77.

GÖTEBORG: Kristines emadepäeva jumalat. 11/5 kl. 14, õp. Kool, orell PG Strömberg, armulaud, laululehed.

GÖTEBORG: St. Pauls emadepäeva jumalat. 11/5 kl. 14, õp. Wilund, solist Ann-Christin Wilund, orell L. Lindblom, laululehed. Pärast kohvilaud kog. majas, Stockholmstgatan 14/16, teaduslik loeng dr. Särjelt.

HALMSTAD: Olaus Petris emadepäeva jumalat. 10/5 kl. 14, õp. Kool, orell B. Ström, laululehed.

JÖNKÖPING: Kristines emadepäeva jumalat. 11/5 kl. 17, õp. Takkel, orell A. Randes, laululehed. Pärast koosv. kohvilauas kog. majas.

UPPSALA: Mikaelis emadepäeva jumalat. 11/5 kl. 16, õp. Raldrud, laululehed. Pärast kog. majas kog. õhtu, kõneleb õp. Raldrud, Jaan Keppik näitab valguspilete reisist Türgi.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Eesti Neliühik Kirik. Brävallg. 11, pühapäevakool 11/5 kl. 10, kl. 11 jumalat. Al-lan Laur, laululehtekandid, Kristuse surma mälest. 14/5 kl. 19 jumalat. Georg Proos Austraaliast, koor ja kvartett. Esimesel Nelipühil 18/5 kl. 11 jumalat. G. Proos ja A. Söderlund.

STOCKHOLM: Normalmi Bapt. Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 11/5 kl. 14, O. Loogna.

Leinateated

Vidrik Ivask

Sünd. 19/10 1892 Rõngus
Surn. 23/4 1975 Pasadena,
Kalifornias

Sügavas leinas

ABIKAASA HERTA

POEGIVAR
abikaasaga

Tütar
SULAMIT OZOLINS
perekonnaga

Tütar
HILLI OLLERMAN
perekonnaga

SUGULA SED
Ameerikas, Kanadas
ja Kodumaal

Täna sõpru ja kaasmaalasi,
kes kaastunne avaldamisega
ja lilledega mind minu raskes
kaotuses lohutavad.

HERTA SIMAN

Ernst Seim
80-aastane

ERNST SEIM

Telispäeval, 13. mail tähistab Stockholmis oma 80-aastast tähtpäeva tööstur ja seltskonnategelane Ernst Seim, kes välimatult on seelaud eesti erateetvõtjate esirinnas õhtutajana ja organisatsioonijana.

Ernst Seim on sündinud Võrumaal, Vastselinnas 1895. Juba kümneaastasena pidi ta 1905-a. sündmuste tagajärjel minema koos vanematega küüditusse. Visa eesti perekond lõi omale Siberis karmide tingimustega võideldes uue eksistentsi. Saabunud tagasi kodumaale arenes Ernst Seimist algatusrikas ettevõtja ja ettevõtjaskonna koondaja.

Aastal 1924 asutas ta filmitööstust "Eesti National Film" mille toodangust võib esiletõsta suurfilmi "Minevikku varjud". Aastail 1925–29 oli ta A/S Eesti Radio Ringhäälingu asutajaid, kaasaasutaja ja juhatusliige, 1929–31 töösturite ja kaupmeeste ühise hüldekandja "Tallinna Teataja" (hiljem "Uus Eesti") ärijuht. 1932–40 Tallinnas asuva kaubamaja Jüri Kodrese kaastöölisealguses äriteistajana, hiljem ärijuhina ja kaasaomanikuna, 1941 Tööstus-Kaubastu peajuhataja ning 1942–44 paberit, kirjutustarvete ja trükitööstuse ala hulgikaupmees.

Oma tähelepanuväärse organisatoorse panuse kodumaal andis Ernst Seim Üleriikliku Kaupmeeste Seltside Keskkliidule, olles 1931–32 selle kaasaasutajaid, hiljem keskkliidu ajalehe toimetaja, keskkliidu juhatusliige ja viimane esimees. Tallinna Kaupmeeste Seltsi 15. aasta juubeli puhuks 1932 oli ta seltsi ajaloo koostaja. See 240 lehekülje suurune album on jäänud senini ainaks eesti erakaubanduse kirjeldavaks teoseks.

Aastail 1934–40 oli Ernst Seim Eesti Paberi- ja Kirjutustarvete Kaupmeeste Ühingu juhatusliige, ajakirja "Paberikaupleja" toimetaja, Eesti Ariesindajate Ühingu esimees jne.

Seltskondlikult oli ta 1923–36 tegav Eesti Noorte Meeste Kristlik Ühingu juhatus ja majandus-ökonomi liikmena ning 1932–40 Eesti Punase Risti sotsiaalorganisatsiooni "Ühisabi" juures selle suurkorjanduste organisatsioonina ja juhtina.

Kui esineb
surmajuhum

Konsulteerige suurima usaldusega matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings-
& Eldbegängelsebyrå

Mariatorget 1
116 45 Stockholm
Tel. 44 80 07, 44 80 98

Eriala:

Eestikombelised
matusetalitused
Õppäevane valvekord

VÄLISKOMMENTAAR
Hoiatus N. Liidule

Yhendriikide informatsioonistuse väljaandel on nüüd ilmunud täielik tekt president Fordi välispoliitilise kõnest, mille ta pidas USA Kongressi ühisel istungil 10. aprillil. Tekst hõlmab 15 lehekülge, pakkuks olemaadend Hendriikide välissuhetest, nagu president seda näeb. Kõne taustaks on USA sõpradele Vietnamis ja Kambodžas osaks saanud kurbloolus, mida USA püüdis ära hoida 1973 Pariisis sõlmitud relvarahu lepinguga.

Agast selle lepingu sõlmimisest peale hakkas Põhja-Vietnam süsteemipäraselt rikkuma relvarahu ja lepingu müüdi säätel. Täielikult hoolimata keelust saada välgelid lõunasse, suurendas ta kommunistlike vägesid seal eneoletamatu 350 000 meheni. Otsestelt lepingut murdes saatis ta ühtlasi kohale õlimoodast sõjaväerustust hülgajale määralt. Samal ajal sai ta jätkuvalt suuri relvade ja varustuse saadetisi oma sõpradelt väljast, seletas president Ford.

Niivõisi seitsi olukorra ees, kus Ühendriigid – killustatud nagu nad olid kümneaastasest sõja käärimeste tõttu – olid võimetud vastama. Pariisi leping õigustas USA majanduslikku ja sõjaväelist abidamist Lõuna-Vietnamile tema kaotuste asendamiseks. "Aga meie ise oma seadusandlusega võtsime enestelt võimaluse lepingu täitmiseks ning sedavõisi andisime Põhja-Vietnamile kindlustuse, et ta võis karmimatult lepingut rikkuda. Järgnevalt me kärpsime abidamist Lõuna-Vietnamile ja lõpuks näitasime suurenevast vastuseisust igasugusele abidamisele üldse."

Säärastest arengust julgustatuna hakkas Põhja-Vietnam viimastel kuudel isegi saatma Lõuna-Vietnamile oma tagavaraväest mobiiliseeritud diviisi, ütles president Ford edasi. Lõuna-Vietnamil valitus, ebakindlalt ameerika eadepiduse toetuse suhtes, kiirustas järsku vägede tagasitõmbamist strateegilist paremini kaitsvatele positsioonidele. See äärmiselt raske manööver, otsustatud ilma konsultatsioonita, halvasti läbiviidud, takistatud põgenike vooludest, viis lõpuks paanikani.

Põgenikupõlves Rootsis oli Ernst Seim eesti ettevõtjaskonna tulihingeliseks koondajaks. Ta oli 1948 Eesti Ettevõtjate Ühingu Rootsis asutajaid, üheksa aasta jooksul selle esimees ning on nüüd ühingu auliige. Ühingu raames esitas ta idee Eesti Maja saamiseks. Selle idee rakendamiseks asutati ühingu raames esitas ta idee Eesti Maja saamiseks. Selle idee rakendamiseks asutati ühingu juurde A/S Eesti Maja, mille esimeheks esimeheks valiti Ernst Seim. Ta on nüüd aktsiaseltsi auliige. Tema algatusel tulemusena on eestlastel Stockholmis juha teine Eesti Maja.

Ernst Seim on tulemusrikkalt jatkanud oma missiooni erateetvõtjana. Juba 1945 asutas ta Rootsi kuningalt saadud eriloaga kotte ja nahatööde ettevõtte, millele hiljem lisandub trükitöö. Aastail 1935 saab ettevõtte aktsiaseltsi vormi, teatades nüüd Riksbank-tryck AB nime all järjest laineva trükitööstusena.

Rootsi Kaupmeeste Seltside Keskkliit on hinnanud Ernst Seimi teenet liidu kõrgeima teenetmargi annetamisega ja liidu auliikmeks valimiseega.

Ernst Seim on oma enda sõnade kohaselt jatkanud isa Mihkel Seimi tööd eesmärgiga "teenida eesti rahvast majanduslikult parima oskuse ja võimega kohaselt nii kodumaal, kaugel siberis kui ka paguluses Rootsis".

ANTS KIPPAR

Olukorda silmas pidades nõudis president Ford uuesti Kongressilt väga tungival abidamises uuenamist Lõuna-Vietnamile, soodsalt juhul ka Kambodžale. "Me ei või lahti üeldä oma sõpradest siis, kui meie vastased oleavad ja õhtuavad omi. Me ei või nõrgendada oma kaitset, diplomaatiat ja luureteenistust samal ajal, kui teised suurendavad ja tugevdavad omi", rõhutas president. Selles seoses avaldas ta selge hoiatuse N. Liidule, üldelised sõnasõnalit:

"Ühendriigid ja Nõukogude Liit jagavad huvi pinevuse langetamiseks ja stabiilsena suhtlemise loomiseks. Selle protsessi kestel pole meil aga kunagi olnud mingeld ilusioone. Me teame, et tegemist on riigiga, kes peab kindri erinevatel põhjõhetest ja on meie võistlajaks maailma paljudes osades. Kombineerides kindlust ja paindust on Ühendriigid viimastel aastail pannud aluse paremale suhtlemisele. Aga me ei või loota, et N. Liit ilmutaks tagasihoidlikust Ühendriikide nõrkuse või ebakindluse ees. Nii kaua kui ma olen president, säilitab USA oma tugevuse, oma liidud ja oma põhimõtted kui eeldused rahuküllasemal maailmal. Nii kaua kui ma olen president, ei luba meie, et pingelangus tähendaks luba õngitsamiseks sõgases vees."

Hoiatust N. Liidule täiendas president Ford ameerika traditsioonilise töötuse kordamiseks USA sõpradele Aasias ja Euroopas koostöö jätkamiseks. Ta tegi teatavaks, et lähemal ajal on tal kavatsus kokusaamisest Austraalia, Uus-Meremaa, Indoneesia ja Singapuri juhtidega ning arvatavasti teiste Aasia riikide juhtidega. Erikoht selles mõttes on Jaapanil, tänu

tema kaitsesolepingule USA-ga, mis on nurgakiviks stabiilsusele kauglaid. Tähtis on ka leping Korea vahariigiga, mis täiendab julgeolekut selles ruumis, nagu president Ford võis ise kogeda seoses küla-skäiguga Jaapanisse ja Jõuna-Koreasse möödunud aasta novembris.

Edasi seletas president, et USA suhted Lääne-Euroopaga pole kunagi olnud tugevamad kui praegu. Atlandiõud seiskohast on see ülimalt tähtis ja seetõttu tahab president Ford isiklikult osa võtta ka liidu eelolevast nõupidamisest Brüsselis. Vahepeal paneb president Kongressile ette, et ta muudaks ära oma otsuse, mis katkestas USA sõjaväelise abidamises Türgis seoses Kyprose kriisiga. Abidamist temale peab jätkama, kuna ta on N. Liidu lähedal, katab teid Lähis-Itta, julgustab Lääne-Euroopa lõunatiiba ja kindustab lääneliidu üldist julgeolekut.

A.K.

Vietnam ...

Algus lk. 1

ja välisministri kinnitatis, et USA kavatseb ka tulevikus märgida juhtivat rolli rahvusvahelisel.

Välisministri teatavate evakueeriti kokku 80.000 vietnamlast, USA-s on juba esinenud proteste põgenike vastuvõtmise vastu, kuna maal on juba "küllalt tööpudust".

USA ametlikuks hoiakuks on, et "nüüd on Vietnam jäänud selja taha ja minevikku". See tulevat unustada.

Samal ajal on aga USA Aasiast lahkumise viis tugevasti vapustanud Aasia mitte-kommunistlike riike, mistõttu on ilme, et asi ka USA-le kaugeltki ei ole jäänud "seljataha", vaid annab end tugevasti edaspidi välispoliitikas tunda. Nagu nüüd avaldatud president Nixon kirjat Lõuna-Vietnam presidendile ühenduses Pariisi rahu allakirjutamisega selgub, andis ta kaugelolevatuid lubadusi juhuks, kui Põhja-Vietnam rahu ei pea. Lubadused, mida varjati siiani ja mida ei peetud. (EPL/K)

60-aastane lesk riigiametnik
soovib

tutvust

üksiku hea ja ausa, intelli.
harraga. Vast. "Abiks suve-
majas ja aias" all EPL, Box
677, 101 29 Stockholm 1.

EÜS Lohki
stipendium
anti välja

Eesti Üliõpilaste Seltsi Göteborgi Koonduse juures asuva Sihtasutuse "Professor Elmar Lohki Stipendiumifond" juhatus otsustas käesoleval aastail määrata Kr.1.000,- suuruse stipendiumi ehitusala üliõpilasele Peet Saarele Lundist. Nimetatud stipendiumifondi aluskapitali moodustab proua Melita Lohk-Kärnbergi poolt annetatud Kr.10.000,- suurune summa.

Sihtasutuse juhatus esimeheks on praegu proua Melita Lohk-Kärnberg, kirjatoometajaks advokaat Heino Riimar ja liikmeteks arhitekt Ervin Pütsep, professor Armin Tuulse ning arhitekt Wello Uuskyla. Fondi sihi on anda EÜS-i liikmetele toetust õppetegevuse soodustamiseks või teadusliku uurimistegevuse edendamiseks.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokia
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja tallus:
EESTI MAJAS Stockholmis:
Wallingatan 32, 1 r.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eeskiltnas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eeskiltna, tel. 016/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kulutusarvete postigiro 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimislühemad:
Aasta kr. 187,-
Termin (4 kuud) kr. 68,-
Kuu kr. 18,-
Valjaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB
Trükkija: Eeskiltna-Kuriers
Tryckeri AB Eeskiltna 1975

Televisiooniprogramm

TV Lõrdag

13.35 Let's talk business. Färg. Suomenkieliset ohjelmat: Finskpråkiga program: 9.30 Tapakutmia. Aktueilt magasin för finskspråkiga. 10.00 Suomi Euroopassa III. Finland i Europa. Del 3. 10.40 - 11.00 TV:n Hikennekuulu. Värl. TV: s trafikskola. Färg. Vad händer ombord på de stora båtarna mellan Finland och Sverige vid brand? 15.00 - 16.30 Rytartävlingar. Färg. Direktändring från de internationella tävlingarna på Rytstadsstad i Västerås. Anders Gernandt. 17.05 Arvingarna. Färg. 3. Matematik på hög nivå. 17.55 Helgmålsbön. Färg. Från Hammarö kyrka i Värmland. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Aktueilt i veckan. Textat. Färg. 18.30 Resa i det fria Mozambique. Färg. Per Wästberg och Bengt Åke Kimbré. 19.00 Sommarens tjuvning - fransk serie. Färg. 19.55 Inför teckenspråket. Textat. Färg. 20.00 Nöjeshallen. Färg. Carl-Gustaf Lindstedt, Björn Skifs, Eva Rydberg, Lena Ericsson, Blåblus m fl. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 22.25 Cannon med William Conrad. Färg.

TELEVISION 2

14.45 Gomidda. Textat. Färg. 15.15 Insändaren. Textat. 15.45 Inte bara halleruja. Pingströrelsen i Sverige - toppstyrd organisation utan demokrati. 16.35 Leva tillsammans. Hallonbergen i Sundbyberg. 17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Fem nyror är fler än fyra elefanter. Färg. Magnus, Brasse och Eva. 18.00 Lördags - om Kambodja, Vietnam och de andra länderna i Indokina. Färg. 18.30 Cirkus Calder. Färg. Alexander Calder är en konstnär som blivit världsberömd genom sina mobiler. 18.50 ca Harmoni. Färg. Rådjur i naturen. 19.00 Ute - med fältbiologerna på en vårpromenad. Färg. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Star Dust. Färg. Italiensk långfilm från 1973. Regi: Alberto Sordi. 22.20 Människokännarna. Färg. Medverk: Tomas von Brömsen, Gunilla Gårdqvist, Tor Isedal, Stefan Ljungqvist och Christina Schellin. 23.10 TV-nytt, väder.

TV Söndag

9.40 Söndagsträna med TV 1. Färg. Suomenkieliset ohjelmat: Finskpråkiga program: 10.00 Uutisvilkko. Nyhetsveckan. 10.30 - 11.00 Rintamäkeläiset, 6 osa. Värl. 11.00 Familjen Rintamäki. Färg. 17.00 Julia och nattpappan. Färg. 17.30 Fokus. Färg. Textat. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Sportfrågan. Färg. Första semifinalen. Laguppställning, AIK: Sune Andersson, Anders Parmström, Carl-Gustaf Lindstedt. Hammarby: Tom Turesson, Lell Fredblad, Jarne Halldoff. Programledare: Lennart Hyland. Vid pianot: Georg "Aby" Ericson. 18.45 Hela familjen på vift - amerikansk långfilm från år 1938. Regi: Richard Wallace. 20.15 Den blodiga kusten. Färg. Om den sydostasiatiska kusten vid Sandhammaren av Per Gunnar Evander och Bengt Åke Kimbré. 20.30 Konstverk berättar: S:t Göran av Bertt Notke. Färg. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 Sportspegeln. 22.05 - 23.05 Natthug - pås efter de Saint-Exupérys roman. Regi: Åke Falck.

TELEVISION 2

12.40 Bättre bilder. Textat. Färg. 6. Amatörbilden - ett värdefullt dokument. 13.00 Minibasket - från finalerna i ungdomsturneringen. Arne Hegerfors. Färg. 14.00 Rytartävlingar i Västerås. Färg. Anders Gernandt. 15.55 Hamlet - en teaterföreställning växer fram. Hamlet - prins av Danmark. 17.35 TV-nytt, väder. 17.30 Kösse Känguru i sagornas värld. Färg. 17.55 The Plug och Plong Show 1970. 18.00 I dag har de flesta flyttat härifrån. Ett program om en resa i Norrbotten. 18.30 Musikskåpet. Färg. Eva och Joakim reser till år 1614 och får träffa Claudio Monteverdi, musikmästare i Venedig. 19.00 Familjen Addams. 19.25 Anslagstavlan. Färg. 19.30 Rapport med väder. 20.10 Var finns det land... i Sverige lever i dag 1 500 finska zigenare - 16.00 Brottsplats London. Färg. 21.00 TV-nytt, väder. 21.55 - 22.05 Innan varden - Lars B Stenström, studerande i Uppsala. Färg.

TV Måndag

Skol-TV: 8.30 - 8.45 Let's talk business, Åk 1-3. gymn. Färg. 13. Agreement. 9.00 - 9.10 Switch on 30, Åk 3. 9.20 - 9.40 Till flydda tider, Åk 1, gymn. 1. Ur Medea. 9.45 - 9.55 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 1. Hur naturen fungerar. 10.10 - 10.30 Vi studerar fåglar, Åk 4. Färg. 1. Att se på fåglar. 10.35 - 10.55 Fara, Åk 1-2, gymn. Färg. 3. Transporter. 12.00 Havet, Åk 8. 1. Kalorier ur havet. 12.20 - 12.40 Sverige, Norden och världen, Åk 8. 2. Vår sköna nya värld. 12.45 - 13.05 Kika digga ding, Åk 4-6. Färg. 8. Sarabande. 13.35 - 13.55 Konstverketan 1, Åk 7-9. Färg. 14.00 Matinéteater. Färg. 4. Killarna av Siv Widerberg. 14.30 - 15.00 Framtida energiförsörjning - partitillering inför riksdagsbeslut 3. 16.30 - 17.00 Halvfem. Färg. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Fyra på äventyr. Färg. 7. Nödländingen. 18.30 Svenska flaggan akterseglad. 19.05 Den förändrilliga världsbilden. Färg. 5. Galilei tar teleskopet till hjälp och bevisar betydelsen av noggranna observationer. 19.25 Erik XIV - pås av August Strindberg. Textat. Färg. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 23.05 ca Pejling - Herbert Söderström. Färg.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Fyra dagar med Lasse. Färg. 1. Lasse och Nikola. 18.00 Sjanja - svaanmyren. Färg. En film om Sjaunjamøyren - Skandinaviens största sammanhängande myrområde och ett av sängavans säkraste tillhåll. 18.30 Ingen talar om det. Färg. Historien bakom ett självnyrdersforsk. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 19.40 Knuff. Bland kamrater är vi kanske tuffa och gapiga, hemma snälla och oskyldiga. 20.30 Gomidda. Färg. En festmåltid för någon man tycker om. Det ska Kjerstin Deliert och Hattie Furuhaugen laga den här avslutande gången i vårens Gomiddaserier. 21.00 Nikets affärer. Färg. "Säg Al-gots - det räcker". Algot Johanssons gamla familjeföretag har råkat i blåsväder. 21.45 Hamlet - en teaterföreställning växer fram. 23.00 - 23.05 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

Skol-TV: 8.30 - 8.45 Barnets lekutveckling, Åk 1, gymn. Färg. 2. Åren 3-7. 9.00 Fara, Åk 1-2, gymn. Färg. 2. Att arbeta ovan mark. 9.20 - 9.30 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 1. Hur naturen fungerar. 10.10 Switch on 30, Åk 3. 10.10 - 10.30 Världen och vi, Åk 6. Färg. 1. Elgel i Jakobshavn. 12.00 Teknik: Styr- och reglerteknik, Åk 7-9. 12.20 - 12.40 Psykologi, Åk 9, Åk 1, gymn. 13. Psykologisk. 12.45 - 13.05 i Australien, Åk 6. 1. Destination Australien. 13.10 - 13.30 Livet förs vidare, Åk 5. 1. Insekter, groddjur, kräldjur. 13.30 - 17.00 Halvfem. Färg. Djuren kring vårt hus. Svenska fåglar - koltrasten. Just det. Vad finns i affären? Grekisk berättare. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. Sportdags: 18.05 Varför smälte alla medlidsamt när de ser en släggklastare? 18.20 Med Rebell Gotland runt. Färg. 3. Via Gotska Sandön fram till mål i Sandhamn. 18.30 Den hemlighetsfulla ön. Färg. 5. Sjöörvare. 19.25 Svenska fåglar. Färg. Orre - film av Ingemar Lind och Arne Johansson. 19.30 Antonia. Färg. 1930 dirigerades tidens främsta symfoniorkester Berlinfilharmonikerna, för första gången av en kvinna. Recensionerna var lysande, liksom alltid för den då 28-åriga Antonia Brico. Andä har hon fått kämpa sig till varje dirigentuppdrag under hela sitt liv. 20.30 Jubel i busken med Sten-Ake Cederhök, Sonya Hedenbratt, Elvy Bengtsson, Rulle Löfgren och Nisse Peters. Färg. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 22.05 Mitt i popdånet. Färg. Om den engelska popvärlden med popartister, pengar och konsument.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Fyra dagar med Lasse. Färg. 2. När Lasses pappa var dum. 18.00 Josef Herler. Färg. Skådespelaren Josef Herler i Nykarleby porträtteras i detta program av Karl Sahlgren. 18.35 Var finns det land... i Sverige lever idag 1 500 finska zigenare - 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 En alppjägere flyr - finsk pås efter en roman av Erkki Englund. 20.55 Inför teckenspråket. Textat. Färg. 21.00 Dokument utifrån. Färg. Internationella reportage. 21.40 Hamlet - en teaterföreställning växer fram. 22.25 - 22.30 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

Skol-TV: 9.20 - 9.40 Kika digga ding, Åk 4-6. Färg. 8. Sarabande. 9.45 - 9.55 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 1. Hur naturen fungerar. 10.10 - 10.30 Vi studerar fåglar, Åk 4. Färg. 2. Flyttfåglar. 12.00 Sovjetunionen, Åk 7. 1. Människor i Sovjet. 12.20 - 12.40 Radioterapi 1, Åk 1-2, gymn. 12.45 - 13.05 Psykologi, Åk 9, Åk 1, gymn. 3. Socialpsykologi. 13.30 - 17.00 Halvfem. Lörd-apan. Godnatt, Uggla. Säg bara häg - så blir allt bra. Knaeloharna. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Yogi gås. Färg. Yogi och hans vänner i Kolgården djurpark står inte längre ut med nedsmutsningen.

18.30 Ljud-bete. Färg. Fiske med hjälp av ljud förekommer på flera håll i Japan. 19.00 Produkten. Färg. Kungskapslek mellan Rättviks curlingklubb, Luleå jaktvårdsällskap och Luthagens croquetsällskap i Uppsala om diplom och pengar till föreningskassan. Programledare: Åke Strömmer. Frågeledare: Gunnar Wersén. 19.30 Varför jag vill bli ledare. Färg. 20.00 Spelet om Sverige. Färg. Hur ska vi hushålla med natur och ändå bygga ut industrin? Programledare: Bengt Feldreich. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 23.05 Fem franska filmer: 1. Slag för slag - långfilm från 1972. Färg. Regi: Marin Karmitz.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Fyra dagar med Lasse. Färg. 3. När Lasse ville gå ut på natten. 18.00 Journalen. Färg. Medicinsk magasin av Göran Karlefors. Hälsoresor, tro eller vetenskap? 18.30 Kärlekens höst. Del 4. Färg. Medverk. Alan Badel, Diana Coupland, Ian Redford, Vicki Williams, Michael Williams, Joanna Craig, Sally Grace. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Fällan - pås efter en idé av Bo Melander. Färg. Fällan är den första av TV 2-teaterns sex "bilder av framtiden", som kommer att sändas under våren och hösten 1975. 21.05 ... och ned som en pannkaka? Färg. Affärsvärldens största baksmälla eller bara tillfällig huvudvärk. 21.35 Fotboll: Forenvaros - Dynamo Kiev. Färg. Från cupvinnarnas final på S:t Jakobs stadion i Basel. Bo Hansson. 23.05 - 23.10 TV-nytt, väder.

TV Torsdag

Skol-TV: 8.30 - 8.45 Att bygga från grunden - byggtknik, Åk 1-2, gymn. 8. Stadsplanering. 9.00 Teknik: Styr- och reglerteknik, Åk 7-9. Färg. 9.20 - 9.35 Here we come, Åk 4. Färg. 5. Where is Diana? 9.45 - 9.55 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 2. Människan ställer till. 10.10 Sniffare, Åk 4-6. Färg. 10.35 - 10.55 Kulturer i kollision 2, Åk 2, gymn. 12.00 - 12.10 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 2. Människan ställer till. 12.20 - 12.40 Livet förs vidare, Åk 5. 2. Fiskar, fåglar, däggdjur. 12.45 - 13.05 i Australien, Åk 6. 2. Australien - solens och torkans kontinent. 14.00 - 14.20 Mer om film och TV, Åk 8. Färg. 1. Om hjältar. 16.30 - 17.00 Halvfem. Färg. När jag var liten. Simon i Ritlandet. Berättare: Allan Edwall. Sång från Jugoslavien. Elizabeta sjunger. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Hajk. Färg. TV-publikens eget frågeprogram - Bengt Alsterlind. 18.30 Den hemlighetsfulla ön. Färg. 6. Mysteriets lösning. 19.25 Inför teckenspråket. Textat. Färg. 19.30 Innan era unga är försvinna. Färg. i Kimsamåla i Småland möter vi holspelaren Bengt Löfberg. Han har tillsammans med sin fru och sina vänner återupptagit den småländska folkskulpturtraditionen. 19.55 Gå i kloster. Färg. Vad får en ung kvinna att bestämma sig för att gå i kloster? Reportage från ett kloster utanför Köpenhamn. 20.30 Fokus. Färg. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 22.20 Dave Allen på stubben. Färg. Regionalt:

22.20 - 23.00 Holmenprojektet. Färg. Livsvillkor eller lyx för vattenkonsumenterna i Skåne? (Södra distriktet)

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Fyra dagar med Lasse. Färg. 4. Lasse och dom liska figurerna. 18.00 Rikets affärer. Färg. "Säg Al-gots - det räcker". 18.45 ... och ned som en pannkaka? 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Robert och Jessica. Färg. 2. 20.30 Oscar Peterson med gästerna Dizzy Gillespie, Zoot Sims och Al Grey. Färg. 21.00 Motsättningsarnas skola? Det talar om disciplinsvårigheter i skolan idag, om elever som helt enkelt inte vill lära sig. Beror det på att lärarna är för släpphänta eller på att eleverna inte upplever skolan som meningsfull? 21.45 Sportnytt. 22.15 Hamlet - en teaterföreställning växer fram. 23.00 - 23.05 TV-nytt, väder.

TV Fredag

Skol-TV: 9.00 - 9.20 Mer om film och TV, Åk 8. Färg. 1. Om hjältar. 10.10 Switch on 30, Åk 3. 10.10 - 10.30 Människan, djuren, naturen, Åk 3. 2. Människan ställer till. 12.00 - 12.15 Here we come, Åk 4. Färg. 5. Where is Diana. 12.45 - 13.05 Kika digga ding, Åk 4-6. Färg. 8. Sarabande. 14.00 - 14.20 Till flydda tider, Åk 1, gymn. 1. Ur Medea. 16.30 - 17.00 Halvfem. Färg. Från Å till Ö - en resa orden runt med Birgitta Andersson och Bert-Åke Varg. 17.25 Tapakutmia. Aktueilt magasin för finskspråkiga. 17.55 Meddelanden. 18.00 TV-nytt, väder. 18.05 Barnjournalen. Färg. 18.30 Sunleys dotter. Färg. 19.15 Konstverk berättar. Färg. Gunnar Dahmén plockar fram några gamla bildbekanta: Rida ränka, Valdemar Atterdag, Kan Du inte tala, Gröndalsten och några till. 19.30 Livets väv. Färg. Den levande tundra i Alaska. 20.00 Arvingarna. Färg. 4. Bröllopsdag. 20.30 Bilder ur livet: Tio minuter om vykort. Färg. 21.00 Aktueilt, väder. 21.30 TV-nytt. 21.35 - 22.50 ca Sven-Bertil Taube, The Martin Best Consort från England och Gregoris Tzistoudis från Grekland. Färg. Direktändring från Restaurang Kronprinsen i Malmö.

TELEVISION 2

17.25 TV-nytt, väder. 17.30 Gubben Snö. Färg. Tecknad film från England. 17.35 Kungens får. Färg. Från Jamningen till den långa promenaden genom staden. 18.00 Konst på bank. Färg. Reportage kring konst i en arbetsmiljö. 18.30 Alias Smith and Jones. Färg. Amerikansk westernserie med Roger Davis och Ben Murphy. 19.20 Regionala nyheter. 19.30 Rapport med väder. 20.00 Minns i september. Färg. Musikalisk stämningssbild i förhöstens färger med den amerikanska sånggruppen Singers Unlimited. 20.30 Knaust Café. Färg. Medverk. Lena Hansson, Henning Lundström, "De fyra". Mille Schmidt, Göte Wilhelmsson med orkester samt balettdanser. 21.00 Leva tillsammans. Vem passar Johans lejon? Om Hallonbergen utanför Stockholm. 21.50 Hamlet - en teaterföreställning växer fram. Gå i kloster, Oteila! 22.40 TV-nytt, väder. 22.45 - 23.25 Cabaret Fredagsbarnen.